

Høringsrapport
1.9.2020

Høringsrapport

Utviklingsplan for Vestland -
Regional planstrategi 2020-2024

1. Innhald

Innleiing.....	3
1 Overordna drøfting av innspel	4
1.1 Planbehov.....	4
1.2 Kystkultur.....	10
1.3 Regionråd.....	10
1.4 Digitalisering og desentralisering av tenester	10
1.5 Beredskap og samfunnstryggleik.....	11
2 Vurdering av enkeltinnspel.....	12

Innleiing

Utviklingsplan for Vestland 2020-2024 – Regional planstrategi, var på høyring og offentleg ettersyn med frist 28. juni 2020. Det har kome 57 innspel i høyringa av Utviklingsplan for Vestland. To statlege etatar, 2 fylkeskommunar, 15 kommunar, 7 regionråd, 6 næringsforeningar, 23 ulike organisasjonar og 2 privatpersonar har kome med innspel.

Generelt er det mykje positive tilbakemeldingar om at mål og strategiar fungerer godt som eit felles overordna styringsverktøy. Det har kome nokre konkrete innspel om endringar, men mest innspel til kva planar som bør bli prioritert i planperioden. Vidare er det ein del innspel som enten er generelle eller så detaljerte at dei best følgast opp gjennom komande planarbeid.

I første del av denne rapporten er det løfta fram punkt som det er kome innspel om endringar i Utviklingsplanen. Dette er sortert under overskriftene

- Planbehov
- Kystkultur
- Regionråd
- Digitalisering og desentralisering av tenester
- Beredskap

Del 2 av rapporten er ei detaljert oversikt over alle innspel med vurdering av behov for endring i planen.

1 Overordna drøfting av innspel

1.1 Planbehov

Det har kome innspel om fleire planar/strategiar som høyringspartar ønskjer at skal bli prioritert. Dette kapittelet drøfter og vurderer desse innspela.

Regional plan for folkehelse

Fylkesmannen saknar ei vurdering av om dei eksisterande (folkehelse)planane godt nok dekkjer breidda i folkehelsearbeidet og svarar på folkehelseutfordringane i Vestland på ein god nok måte, og rår til å utarbeide ein ny regional plan for folkehelse basert på oppdatert kunnskapsgrunnlag og folkehelseutfordringar. Øygarden kommune meiner ein bør få tydelegare fram utfordringane knytt til forventa sterk auke i tal eldre 80 + og forventa mangel på helsepersonell, og bør vurdere om det er behov for eigen plan for helse- og velferdstenester.

Fylkesrådmannen si vurdering

Begge dei gamle fylka har folkehelseplanar, men etter fylkesrådmannen si vurdering var kunnskapsgrunnlaget svakt i utarbeidinga av desse planane. Vi har meir detaljert kunnskap no, og utfordringsbiletet har endra seg sidan planane vart utvikla. Erfaringane så langt er likevel at regional plan for folkehelse bidreg til å løfte den sosiale dimensjonen og folkehelseperspektivet i samfunnsutviklinga. Det er behov for større vekt på samarbeid og samhandling i fylket, og Fylkesrådmannen ser at det ideelt sett skulle vore utarbeidd ein ny plan, men at det kan bli utfordrande av kapasitetsårsaker. Då folkehelseplanane i alt er ganske samstemte i mål og innhald, rår fylkesrådmannen til at ein fokuserer på å rullere eit handlingsprogram som kan vere meir strategisk innretta, i tillegg til at ein aktivt arbeider inn folkehelse som ein del av andre planar som no vert starta. Arbeidet med handlingsprogrammet bør vere ferdig slik at det kan inngå i budsjettgrunnlaget for 2022. Folkehelsearbeidet kan også fokusere på kunnskapsproduksjon som kan vere grunnlag for ein revisjon av planen i neste planperiode.

Utfordringane knytt til aukande del eldre og ringverknader det får for samfunnsplanlegginga, må arbeidast inn i kommande regionale planar, samt ny regional plan for folkehelse når den tid kjem. Fylkesrådmannen ser difor ikkje trong for ein særskilt plan for helsetenestene slik som Øygarden kommune etterlyser.

Regional plan for areal, natur- og kulturminneressursar

Fylkesmannen, Forum for natur- og friluftsliv og Naturvernforbundet meiner arbeidet med denne planen bør starte opp i denne perioden. Fleire peiker på at omdisponering av areal er den største trusselen for naturmangfaldet, og FN sitt naturpanel trekk fram arealendringar som den viktigaste faktoren i naturmangfaldkrisa. Fleire høyringspartar viser også til at vi har for lite kunnskap om arealverdiane som skal forvaltast. Fylkesmannen vektlegg vidare at Utviklingsplanen bør blir tydelegare på ambisjonar, innhenting av kunnskapsgrunnlag og forpliktande planarbeid for forvaltninga av naturområde, landskap og viktige artar og økosystem.

Fylkesrådmannen si vurdering

Fylkesrådmannen ser at det er trong for å utvikle ein føreseieleg og samstemt politikk når det gjeld arealforvaltning i form av ein regional plan. Dette vil kunne sikre viktige verdiar gjennom ei langsiktig og målretta forvaltning. Det er eit behov for arealstrategiar og retningslinjer for å bevare eit rikt naturmangfald, landskap og kulturmiljø i Vestland fylke. Ein slik plan har vore løfta i regional planstrategi for Hordaland i førre periode, og i Sogn- og Fjordane sin planstrategi var det òg vedteke å utarbeide ein regional plan for arealbruk. Ingen av dei gamle fylka hadde kapasitet til å utarbeide slike planar.

Fylkeskommunen skal innan desse område både utøve formelt mynde etter lov og forskrift, og vere regional utviklar og aktør i partnerskap med andre aktørar i regionen. Etter fylkesrådmannen sitt syn bør ein slik plan inkludere også arealverdiar og interesser der fylkeskommunen ikkje har myndigheit, for å få ei heilskapleg ramme omkring arealbruken.

Skal det gjerast eit kvalitativt godt planarbeid som kan verte ei reell rettesnor for arbeidet framover, er det behov for tid, kapasitet og kompetanse til å utarbeide kunnskapsgrunnlaget. Fylkesrådmannen ser det ut frå desse perspektiva ikkje som realistisk at vi vil ha kapasitet til å sette i gong planprosessen inneverande periode, men at dette vil vere ein type plan som det er naturleg å ha høgt på prioriteringslista i neste planstrategi.

Fylkesrådmannen rår til at Utviklingsplanen står fast på at perioden 2020-2024 skal nyttast til å innhente og oppdatere kunnskap. Dette vil vere grunnlag for ei framtidig regional plan på området. I løpet av 2021 vil fylkeskommunen invitere aktuelle partar til ei samling for å drøfte kva verkemiddel og arbeid som bør gjennomførast i perioden. Fylkesrådmannen ser samtidig at det kan vere behov for meir samordnande og forpliktande oppfølging av området, og rår til at temaet vert inkludert i rapporteringa på oppfølginga av Utviklingsplanen. Dette bør bli innarbeidd i Utviklingsplanen i den tekstlege omtalen av Regional plan for areal, natur, og kulturminneinteresser.

Naturvernforbundet understrekar i sin uttale at mål 2 med tilhøyrande strategiar er eit viktig mål. Dei vil likevel foreslå en endring i strategi 2.2, og peiker på at Vestland fylke burde vere meir ambisiøse med omsyn til å bevare viktige natur- og landskapsverdiar som bidrag til å løyse natur- og klimakrisa. Forslaget til endring er å ta inn ordet «bevare» i retningslina slik at den vert lydande:

«Vestland skal sikre infrastruktur, bevare og forvalte viktige natur, - landskaps- og kulturverdiar.»

Fylkesrådmannen er samd i at det er viktig å ta stilling til kva areal og landskap det er viktig å ta vare på, og dette vil og måtte bli vektlagt i arbeidet med kunnskapsgrunnlag som no skal starte. Samtidig meiner Fylkesrådmannen at omgrepet «forvalte» inneber å finne balansen mellom bruk og bevaring. Det vert ikkje rådd til endring på dette punktet.

Regional plan/temaplan/strategi for landbruk/jordvern

Landbruket er trekt fram av fleire partar som viktig for store deler av Vestland. Fylkesmannen viser til at det etter planen starte eit arbeid med regional jordvernstrategi i 2020, men har avventa prosessen med regional planstrategi. Fylkesmannen ber om at ein ny og felles regional jordvernstrategi for Vestland vert tema i strategidokumentet. Vidare etterlyser Stad, Sunnfjord, Ullensvang, Hardangerrådet, Bondelaget og Bonde og småbrukarlaget, ein eller annan type plan for landbruket, enten ein regional plan eller ein temaplan.

Fylkesrådmannen si vurdering

Fleire høyringspartar trekk fram eit behov for ein tydeleg satsing på landbruket, og ein eigen plan for dette området. Fylkesrådmannen er einig i at landbruket er ei svært viktig næring i Vestland fylke. Utviklingsplanen er også tydeleg på at landbruket er ei del av framtida, der det mellom anna går fram at vi skal satse på sirkulærøkonomi og bioøkonomi med særleg vekt på landbruket og havnæringa.

Regionreforma har gitt fylkeskommunen nye oppgåver og auka ansvar innan landbruksfeltet, og har fått ansvar for at det finst eit strategisk dokument på landbruksfeltet som skal gje føringar for det regionale arbeidet og næringsutvikling i landbruket. Det strategiske dokumentet skal gje retning til arbeidet til landbrukspartnerskapen, og gje føringar for midlane til investering og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midlane) som blir forvalta av Innovasjon Norge, tilskott til regionale tilretteleggingstiltak i landbruket (RT-midlane) og tilskott til regionale kompetansetiltak i landbruket (RK-midlane).

Fylkesrådmannen ser også behovet for ein plan som føl opp dette temaet vidare. Tanken er at dette skal inngå som ein del av Regional plan for næringsutvikling og innovasjon. Planprogrammet for denne planen har vore på høyring og slår fast at landbruket er ein del av plantemaet «Omstilling og fornying». Målsettinga med dette plantemaet er å både vidareutvikle og fornye eksisterande næringar og basisnæringar, og samtidig legge til rette for vekstpotensial. Fylkesrådmannen er oppteken av at dei regionale planane skal femne breitt og meiner det er naturleg og viktig at landbruk vert sett i samanheng med anna næring. Gjennom arbeidet med den regionale planen må man vurdere om det er behov for oppfølgande temaplanar.

Areal og jord er sentrale innsatsfaktorar i landbruket og jordvern er dermed ein naturleg del av arbeidet med ein Regional plan for areal, natur- og kulturminneressursar som ein i denne perioden skal arbeide med kunnskapsgrunnlag for.

Regional kystsoneplan

Bømlo kommune og FNF ønskjer at det vert utarbeidd ein felles regional plan for heile kysten, på same måte som i Sunnhordland og ytre Hardanger.

Sjømatbedriftene på si side vil at fylkeskommunen skal revidere Regional kystsoneplan for Sunnhordland og Ytre Hardanger i inneverande periode, og at den ikkje bør gjennomførast som ein pilot slik den no føreligg og slik som Utviklingsplanen legg opp til.

Fylkesrådmannen si vurdering

Dei kystnære sjøområda er viktige for mange og til dels med motstridande interesser. Bruken av sjøareala har auka, og det er behov for betre arealplanar med eit regionalt og interkommunalt perspektiv.

Fylkesrådmannen viser til at strategisk plan for kysten i gamle Sogn- og Fjordane er vedteken for kort tid sidan, og rår til at denne vert vidareført.

I Hordaland gjennomførte fylkeskommunen ein prosess med Regional kystsoneplan for Sunnhordland og ytre Hardanger, som ein pilot for å hauste erfaringar i bruk av ein regional plan med retningslinjer for arealbruk og arealkart. Planen vart vedteken av Fylkestinget i Hordaland i 2017, og vart stadfesta i kommunal- og moderniseringsdepartementet våren 2020. Departementet vedtok ein rekke endringar i retningslinjer og planen vert endra deretter.

Sjømatbedriftene har rett når dei peiker på at Fylkestinget i Hordaland vedtok at plankartet skulle bli revidert etter 2 år, og at departementet også legg dette til grunn i sin vurdering. Fylkesrådmannen vil likevel peike på at intensjonen i vedtaket var å hauste erfaringar i bruken av plan og plankart i 2 år før ein skulle revidere. I praksis har ikkje planen blitt nytta i tida frå Fylkestinget sitt vedtak og fram til stadfesting i departementet. Fylkesrådmannen rår til at planen vert vidareført, men at det skal bli gjennomført ei grundig evaluering om 2 år. Denne evalueringa bør og ta med erfaringar frå strategisk plan for kysten i gamle Sogn- og Fjordane. Denne evalueringa må leggest til grunn for å vurdere planen på nytt i neste regionale planstrategi. Etter fylkesrådmannen si vurdering bør vi vente med vidare regionalt planarbeid for kysten i andre deler av fylket, før vi har hausta erfaringar med gjennomføring av desse planane.

Regional plan for mineral og massehandtering

Stad kommune og Sunnfjord kommune meiner vi treng ein eigen regional plan for «Ressursuttak, byggjeråstoff og massehandtering». Dette får støtte frå Mineralrådet i Vestland som peiker på at Vestland Fylkeskommune bør:

- 1) Lage ein eigen regional plan for massehandtering og mineralressursar
- 2) Lage ein Vestnorsk mineralstrategi, som eit tiltak i regional plan for innovasjon og næringsutvikling.
- 3) Regional klimaplan må ha eit medviten fokus på kva konsekvens det grønne skiftet får for produksjon, forbruk og resirkulering av energimineral, metalliske malmar, industrimineral og byggjeråstoff i Vestland.

Fylkesrådmannen si vurdering

Behovet for ein slik plan har vore vurdert i prosessen med Utviklingsplanen. Etter fylkesrådmannen si vurdering omhandlar dette to tema. Den eine vinklinga er mot mineralførekomstar, og korleis ein kan sikre og nytte dei som grunnlag for verdiskaping og næringsutvikling. Den andre dimensjonen er knytt til masseoverskotet frå utbygging av infrastrukturtiltak og annan aktivitet, og korleis ein kan nytte slike massar til samfunnsnyttige føremål. Samla sett er dette viktige føresetnader for ein sirkulær økonomi.

Etter fylkesrådmannen si vurdering er det tenleg at desse temaa vert innarbeidd som ein del av andre planar. I forkant av høyringa rådde fylkesrådmannen til at Regional plan for næringsutvikling og verdiskaping har ei strategisk tilnærming til mineralførekomstar og definerer ei overordna politikk for korleis vi kan utnytte slike førekomstar til berekraftig næringsutvikling. Når det gjeld masseoverskot kjem dette primært frå større samferdselsutbyggingar, og fylkesrådmannen meinte det var hensiktsmessig at dette vert ein del av Regional transportplan med fokus på å utarbeide prinsipp og strategiar for korleis ein vi utnytte slike massar på ein samfunnstenleg måte.

Mineralrådet meiner at det ikkje er rett at overskotsmassar bør vere tema i Regional transportplan, men at det derimot bør sjåast i samanheng med byggjeråstoff og andre massar i ein heilskapleg regional plan. Ein slik plan meiner dei ikkje berre bør omfatte restmassar frå infrastrukturprosjekt, men også industri- og

gruveprosjekt. Dette meiner dei skjer best gjennom ein heilskapleg, regional plan for massehandtering og mineralressursar.

Fylkesrådmannen vil igjen peike på at det er utfordrande å starte for mange parallelle planprosessar, og vil rå til at prioriteringa i høyringsforslaget vert oppretthaldt. Det inneber at prinsipp og strategiar for massehandtering i vert innarbeidd i Regional transportplan. Vi kan hauste erfaringar frå dette fagfeltet i første omgang, og vurdere på nytt i neste planstrategi om det er behov for ein eigen regional plan for temaet.

Regional plan for vann og vindkraft

Sunnfjord kommune er ein stor vasskraftkommune på rein fornybar energi. Potensialet for utvikling av meir vasskraft er stort, og dei ber om ein eigen regional plan for utvikling av meir vasskraftsenergi som eit viktig bidrag på veg mot fornybarsamfunnet.

FNF meiner det har vore ein stor utvikling i kunnskapsgrunnlaget, teknologien, og tankane rundt vindkraft og behovet for den dei siste åra. Ein kan vidareføra regional plan for vindkraft for Sogn og Fjordane utan vidare. Den må reviderast allereie i 2021, dette må til for at ein skal kunne seie noko om vegen vidare og for å sjå på kva ringverknader denne aktiviteten har gitt.

HAFS regionråd er negative til vidareføring av regional plan for vindkraft i Sogn og Fjordane og ønskjer at denne snarast mogeleg skal erstattast av ein samla klimaplan for Vestland.

Nordhordland regionråd viser til at vindkraft ikkje er nemnt i Utviklingsplanen utover at plan til Sogn og fjordane frå 2011 er vidareført. Regionrådet meiner Utviklingsplanen bør seie noko om fylket si haldning til vindkraft.

Fylkesrådmannen si vurdering

Det er tre gjeldande planar innanfor kraftfeltet, to planar for små vasskraftverk med retningslinjer for sakshandsaming, og ein Regional plan for vindkraft gjeldande i Sogn- og Fjordane. Fylkesrådmannen ser at planane for små vasskraftverk har behov for revisjon, særleg med tanke på å oppdatere datagrunnlaget. Det er tenleg at dette skjer i samanheng med ein regional plan for areal, natur- og kulturminneressursar. Samtidig meiner fylkesrådmannen at retningslinjene i planane fungerer godt som grunnlag for sakshandsaming, og at desse med fordel kan vidareførast. Fylkesrådmannen ser også at det er fleire av retningslinjene i Regional plan for vindkraft i Sogn- og Fjordane som med fordel kan bli vidareført.

Fylkesrådmannen ser at det er fleire høyringspartar som etterlyser ny og tydeleg regional politikk når det kjem til energifeltet. Fylkesrådmannen viser til at ei god kraftbalanse og sikker kraftforsyning er eit premiss for vidare verdiskaping i fylket. Det er eit stadig større elektrifiseringsbehov, meir fornybar kraftproduksjon, nye industriar og endra forbruksmønster som aukar presset på kraftsystemet, samtidig som det aukar presset på areal og landskap. Det vert difor tilrådd å utarbeide ein ny regional plan for fornybar energi som skal fastsette mål om ambisjonsnivå og utbygging av fornybar energi. Når denne blir vedteken vil den erstatte dei gamle kraftplanane. I prosessen skal ein vurdere å korleis ein skal vidareføre retningslinjene for arealbruk i dei gamle planane.

Reiselivsstrategi

Museum Vest viser til at koronapandemien har konsekvensar for kultur- og reiselivssektoren som vil strekke seg over fleire år. Dei erfaringane som vert gjort våren, sommaren og hausten 2020, må bli brukt aktivt i arbeidet med mål og tiltak i blant anna utviklinga av ein grøn reiselivsstrategi. Hardangerrådet meiner også at fylkeskommunen må ta styring for utarbeiding av ein regional plan for reiseliv.

Fylkesrådmannen si vurdering

Reiseliv skal inngå som ein del av Regional plan for næringsutvikling og innovasjon, så etter fylkesrådmannen si vurdering er det ikkje behov for ein eigen reiselivsstrategi. Innretting og vidare arbeid på feltet må bli vurdert i arbeidet med den regionale planen.

Industristategi

Ein tydeleg strategi eller plan for utvikling av industrien i Vestland vert etterlyst av mange høyringspartar. Fleire peiker på at *Industristategi for Sogn og Fjordane 2016–2025* har vore så vellukka at ein ønskjer at denne skal vidareførast for heile fylket, andre peiker på at denne bør innarbeidast i Regional plan for næring og innovasjon. Dette vert peikt på av Ullensvang og Årdal kommune, Hardanger og Sogn regionråd, Kvinherad Næringssservice og Næringsalliansen.

Fylkesrådmannen si vurdering

Fylkesrådmannen ser det som positivt at så mange er nøgde med Industristategi for Sogn og Fjordane 2016-2025. Strategien er formelt sett ein del av Regional plan for verdiskaping. Denne vert erstatta av ein nye felles Regional plan for næringsutvikling og innovasjon, og industri vil vere eit tema i denne planen. Fylkesrådmannen understrekar at gjeldande industristategi er gjeldande til den nye regionale planen er vedteken.

Frivilligpolitisk strategi

Vestland musikkråd mener det er viktig å tydeligere definere frivillighetens rolle i Vestlandsamfunnet. Vi støtter «Hovudutval for kultur, idrett og integrering» sitt vedtak om å utarbeide en frivilligpolitisk strategi, noe som må inn i denne utviklingsplanen. Elles er det mange organisasjonar som peiker på at dei ønskjer å bli inkludert og bidra i gjennomføringa av Utviklingsplanen sine mål og strategiar.

Fylkesrådmannen si vurdering

Fylkesrådmannen vil understreke at frivillig arbeid vil vere sentralt under fleire av måla og strategiane. Frivilligpolitikken ligg som ein viktig og stor del av avdeling for kultur, idrett og inkludering og hovudutval for kultur, idrett og integrering sitt arbeid. Temaet vil bli arbeidd med i regional plan for kultur, idrett og friluftsliv. Som oppfølging av hovudutvalet sitt vedtak om frivilligpolitisk strategi er det sett i gong eit arbeid med å lage eit kunnskapsgrunnlag. Frivilligheita er trekt fram i planen sitt kapittel 2.5 om samarbeid.

1.2 Kystkultur

Det er fleire partar som ønskjer at kystkultur bør bli løfta fram i Utviklingsplanen fordi dette er noko som er felles for store deler av det nye fylket. Vidare vert det peika på kysten og kystnæringane si rolle for å nå dei strategiske måla i utviklingsplanen. Dette gjeld Bømlo og Øygarden kommune, Kystrådet og Naustforeningen Nytt i Naust og Måløy Vekst.

Fylkesrådmannen si vurdering

Fylkesrådmannen viser til at sjølv om ikkje omgrepet kystkultur er nytta, så trekker Utviklingsplanen fram satsing på maritim industri, marin næring, havbruk, sjømat og er tydeleg på at vi skal utnytte ressursgrunnlaget knytt til sjø og vassdrag. Dette gir grunnlag for sterk satsing på kyst og kystkultur i oppfølgande planar, prosesser og vedtak.

1.3 Regionråd

Kommunar og regionråd understrekar at regionråda vil kunne ha ei viktig rolle i gjennomføringa av Utviklingsplanens sine mål og strategiar. Det vert etterlyst ei modell eller avtalar og forpliktande samarbeid mellom fylkeskommunen og regionråda. Regionråda si funksjon er vektlagt av Aurland og Stad kommune, regionråda HAFS, Hardanger og Nordfjord.

Fylkesrådmannen si vurdering

Etter fylkesrådmannen si mening vil regionråda vere viktige samarbeidspartar for å få gjennomført Utviklingsplanen. Etter kommunereforma er det prosesser fleire stader knytt til endringar i råda si samansetting og funksjon. Fylkesrådmannen meiner at det ikkje er Utviklingsplanen som skal definere korleis samarbeidsformer fylkeskommunen skal ha med ulike regionråd, eller kva avtaler som skal bli inngått. Dette må skje gjennom andre prosesser. Samtidig bør Utviklingsplanen vere tydeleg på at regionråda skal bli nytta i gjennomføringa og at dei er naturlege samarbeidspartar. Dette bør skrivast inn i kapittel 2.5 om samarbeid.

1.4 Digitalisering og desentralisering av tenester

Mange partar støtter Utviklingsplanen sine ambisjonar på digitalisering, og at ein ikkje berre bør sjå på infrastruktur, men også digitale tenester og ferdigheiter.

Fylkeskommunen vert også utfordra både til å arbeide for at fleire statlege arbeidsplassar vert flytta til fylkest, men også til å nytte nye digitale moglegheiter til å desentralisere fleire oppgåver og tenester, og legge til rette for at statlege og fylkeskommunale kompetansearbeidsplassar kan lokaliserast fleire stader i fylket.

Dette er vektlagt av Stad kommune, Sunnfjord kommune, Voss Herad, Øygarden kommune, Hardanger Regionråd, Nordfjorrådet, Nordhordland regionråd, Sogn regionråd, DIGI Vestland og Bondelaget.

Fylkesrådmannen si vurdering

Digitalisering er ein tydeleg satsing i planen, både å bygge infrastruktur, men også å ta i bruk ny teknologi og utvikle digitale tenester. Når det gjeld desentralisering av tenester er dette spørsmål som krev stor grad av prosess og utgreiing, og det er ikkje mogeleg å ta slike avgjerder i ein overordna Utviklingsplan. Planen er likevel tydeleg på at det skal bli stimulert til vekst og utvikling i heile fylket. Eit verkemiddel i denne samanheng kan vere å desentralisere både statlege og fylkeskommunale tenester. Dette må ein i så fall kome attende til i oppfølgande planar.

1.5 Beredskap og samfunnstryggleik

Bondelaget: Tilpassing til eit endra klima er ei svært viktig sak for Vestland. Å sikre infrastruktur og jordbruksareal er vanskelegare og desto viktigare i Vestland enn i mange andre fylke. Dette då vi har svært mange utsette vegstrekningar, busetnader og areal. Vi kan gjerne tenke oss ein ny strategi der beredskap vert nemnd. Framlegg til ny strategi:

2.4 Vestland skal medverke til ein god lokal beredskap som grunnlag for trygge samfunn i heile fylket.

Fylkesmannen ønskjer større merksemd på samfunnstryggleiksarbeidet i kommunane, men òg i fylkeskommunen sine planprosessar etter plan- og bygningslova. I så måte er regionale og kommunale planstrategiar, saman med samfunnsdelen til kommunane, sentrale dokument å forankre dette arbeidet i. Det er nettopp her ein kan gjere greie for utviklingstrekk, utfordringar, strategiske val og prioriteringar.

NAF peiker også på at klimaendringane har gjeve utfordringar på Vestlandet med større fare for flaum og ras. Resultatet er veglause grender og lange omkøyningar. Sikring mot ras og flaum gjev tryggare vegsamband, men kan også vere med å hindre større naturkatastrofar.

Fylkesrådmannen si vurdering

Fylkesrådmannen er einig i at det er viktig med eit fokus på å styrke samhandlinga innan beredskap og krisehandtering. Fylkesrådmannen ser at Utviklingsplanen med fordel kunne ha vore tydelegare på dette, særskilt i lys av erfaringane frå koronapandemien. Det er behov for eit gjennomgåande fokus på å skape robuste samfunn som er i stand til å møte og å redusere negative konsekvensar når noko hender, enten det er pandemiar, naturkatastrofar, økonomiske kriser eller anna. Sjølv om Utviklingsplanen i seg sjølv er eit bidrag gjennom å skape retning, kan dette med fordel forsterkast i oppfølginga.

2 Vurdering av enkeltinnspel

Under følger ei kort oppsummering av alle høyrings innspela. Alle innspel er lest igjennom og vurdert i det vidare arbeide. Det er notert korleis Fylkesrådmannen tilrår at innspela vert tatt til følgje.

Innstilling frå fylkesrådmannen er fargemarkert i merknadsfeltet for lettare overblikk:

Ikkje tatt til følgje Innspel er vurdert, men ikkje aktuelt med endring.	Tatt til orientering Innspel inneheld relevant informasjon, men ikkje aktuelt med endring.	Tatt til følgje. Endring er av mindre karakter og ikkje drøfta i saksframstilling.	Tatt til følgje. Endring eller informasjon av politisk betydning, som vert drøfta i saksframstilling.
---	---	---	--

Fylkesmannen i Vestland	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Rår til å ha med regional planstrategi i namnet på planen, sidan det er lovpålagt og det kan vere viktig å synleggjere at utviklingsplanen også er ein regional planstrategi.	Ikkje tatt til følgje. Utviklingsplan for Vestland ein Regional planstrategi og dette kjem fram i undertittelen.
Vi meiner at planstrategien endå tydelegare bør ta opp i seg dei nasjonale forventingane til regional og kommunal planlegging, og i større grad synleggjere dei nasjonale forventingane gjennom kva planar som skal utarbeidast i komande periode.	Ikkje tatt til følgje Nasjonale forventingar er lagt til grunn for utarbeidinga av Utviklingsplanen. Regionale utfordringar er lagt til grunn for å konkretisere mål, strategiar og planbehov for perioden. Dette er i tråd med krav i pbl.
For at berekraftsmåla skal kunne styre samfunnsutviklinga etter ambisjonar som går fram av kap. 2.2, må mål og strategiar vise den nære samanhengen det er mellom berekraftsmåla. Alle måla bør såleis vere reflekterte og nedfelte i planen sine hovudmål og strategiar.	Ikkje tatt til følgje. I den langsiktige visjonen om eit berekraftig og nyskapande Vestland er alle FN17 inkludert.

Vi vil oppmode fylkeskommunen om gjere planstrategien tydelegare på ambisjonar, innhenting av kunnskapsgrunnlag og forpliktande planarbeid for forvaltninga av naturområde, landskap og viktige artar og økosystem.	Ikkje tatt til følgje. Sjå drøfting av planbehov.
I planstrategien saknar vi ei vurdering av om dei eksisterande (folkehelse)planane godt nok dekkjer breidda i folkehelsearbeidet og svarar på folkehelseutfordringane i Vestland på ein god nok måte. Fylkesmannen rår til å utarbeide ein ny regional plan for folkehelse basert på oppdatert kunnskapsgrunnlag og folkehelseutfordringar.	Ikkje tatt til følgje. Dette er vurdert og omtalt. Sjå drøfting av planbehov.
Vi saknar strategiar som tek opp utjamning av sosial ulikskap i helse og korleis økonomiske skilnader skal reduserast. Dei sårbare gruppene må løftast slik at dei kjem i posisjon til å delta. For å også knytte denne utfordringa tettare til berekraftsmålet om mindre ulikskap, kan dette med fordel løftast inn i strategiane.	Ikkje tatt til følgje. Dette er eit sentral premiss i heile Utviklingsplanen, og spesielt trekt fram i mål 4.
Arbeidet med ein regional jordvernstrategi for Vestland skulle etter planen starte opp i 2020, men har avventa prosessen med regional planstrategi. Vi ber om at ein ny og felles regional jordvernstrategi for Vestland vert tema i strategidokumentet. Regional jordvernstrategi handlar ikkje berre om landbruk og verdien av den viktigaste innsatsressursen i matproduksjonen. Den er ein del av ein effektiv arealbruk generelt, og implementering av denne har såleis stor påverknad på berekraft og samfunnsikkerheit.	Ikkje tatt til følgje. Landbruk er tema i Regional plan for næring og innovasjon. Sjå overordna drøfting av planbehov.
Landbruksbasert entreprenørskap og «levebrødsentreprenørskap» burde vore nemnd som ein eigen kategori av etablering og innovasjon.	Ikkje tatt til følgje.
Fylkesmannen ønskjer større merksemd på samfunnstryggleiksarbeidet i kommunane, men òg i fylkeskommunen sine planprosessar etter plan- og bygningslova. I så måte er regionale og kommunale planstrategiar, saman med samfunnsdelen til kommunane, sentrale dokument å forankre dette arbeidet i. Det er nettopp her ein kan gjere greie for utviklingstrekk, utfordringar, strategiske val og prioriteringar.	Tatt til følgje Samfunnstryggleik vert vektlagt meir under mål 2. Sjå drøfting av beredskap og samfunnstryggleik.
Husbanken	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Husbanken vil innledningsvis rose Vestland fylkeskommune med dokumentet Utviklingsplan for Vestland 2020-2024 - Regional planstrategi. Planen er lett å lese og det blir gitt en god oversikt over FN's bærekraftsmål, nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, kunnskapsgrunnlaget og hovedmål og strategier.	Tatt til orientering.
For å sikre gode og attraktive bomiljø med sosial bærekraft vil Husbanken komme med et innspill om å integrere tanker om «boliger for alle» innenfor en helhetlig regional og kommunal boligpolitikk. Et bærekraftsmål om «boliger for alle» knyttet til attraktive steder og gode nærmiljø innebærer at det i all	Tatt til orientering.

fortetting og knutepunktsutvikling må sikres, at det tilrettelegges for gode boliger i et godt bomiljø for alle befolkningsgrupper.	Dette er løfta fram som viktige behov, og vil følges opp i regionale planar.
<p>Boligbehov forstått som bolig for alle og kommunenes utfordringer i boligpolitikken må derfor defineres på overordnet nivå i planstrategien, slik at boligpolitiske mål, strategier og tiltak forankres i kommunenes plan- og styringssystem.</p> <p>For Husbanken er det derfor ønskelig at det i Utviklingsplanen i enda større grad løftes fram hva boligsosiale hensyn i plan innebærer, og at boliger for vanskeligstilte skal være egnede boliger som er integrert i normale og gode bomiljø. Ved å signalisere dette i regional og kommunale planstrategier vil kommuneplanenes areal- og samfunnsdeler kunne ivareta dette mer konkret.</p>	Tatt til orientering.
Utviklingsplanen bør tydeliggjøre behovet for mer kunnskap om eldre sin boligsituasjon. Dette for at kommunene skal kunne planlegge og bli mer treffsikre i anslagene av behovet for tilpassede boliger, og hva som skal tilpasses i boligene. Denne kunnskapen kan hjelpe både statlige og kommunale aktører til å utvikle og etablere virkemidler som fører til flere boliger som er tilpasset i samsvar med funksjonsnedsettelse.	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette vert for detaljert for ein regional planstrategi.</p>
Husbanken ønsker derfor å stille seg til disposisjon som aktiv samarbeidspart for fylkeskommunen både i regionale planforum, i plannettverk, ved utarbeidelse av regionale planer knyttet til f.eks. utbyggingsmønstre og senterstruktur og på div. arrangementer knyttet til boligplanlegging i kommuner og regionen. Husbanken vil og kunne samarbeide med Vestland fylkeskommune ifbm. kunnskapsinnhenting, utvikling av indikatorsystem for oppfølging av bærekraftsmålene, modellutvikling ifht. kartlegging av behov og tilgang på tilgjengelige boliger i kommunene m.m. På dette viset vil arbeidet med gjennomføring av Utviklingsplan 2020-2024 være med å samordne offentlig innsats og virkemiddelbruk på dette feltet i regionen.	Tatt til orientering.
Rogaland fylkeskommune	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Vi er enige i Vestlands vurdering om at Regional plan for areal og transport for Haugalandet (Haugalandsplanen) videreføres i kommende periode. Videre er det viktig at Haugalandsplanen, og pågående prosesser knyttet til den, blir en del av grunnlaget når Vestland fylkeskommune skal utarbeide en Regional transportplan. Vi oppfordrer Vestland fylkeskommune til å ha kontakt med Rogaland fylkeskommune under utarbeidelsen av Regional transportplan, i det som berører planområdet til Haugalandsplanen.	Tatt til orientering.
Viken fylkeskommune	
Viken Fylkeskommune mener Vestland fylkeskommunes høringsforslag av Utviklingsplan for Vestland er et gjennomarbeidet og godt dokument.	Tatt til orientering.
Vi ser det som svært positivt at Vestland legger FNs bærekraftsmål til grunn for målsettinger	

og prioriteringer av planbehov.	
Vi vil oppfordre til at Utviklingsplan for Vestland også løfter viktigheten av samarbeid mellom ulike regioner og fylker. I dokumentets kap. 2.5 understrekes viktigheten av samarbeid med staten og kommunene i Vestland. Det kunne her være naturlig også å påpeke viktigheten av samarbeid med nabofylker. Eksempler på slikt samarbeid kan være samordnede innspill overfor staten, dialog om felles utfordringer og gjennomføring av felles prosjekter og regionale planer.	Tatt til følge. Samarbeid med andre fylkeskommunar vert skriven inn i kapittel 2.5.
Alver kommune	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Alver kommunestyre minner om <ul style="list-style-type: none"> - at kommunen er planmynde for kommunal planlegging. Dette må bli lagt til grunn i samhandlinga mellom kommunen og fylkeskommunen. - viktigheita av god medverknad for kommunane i det vidare planarbeidet. - at inkludering og universell utforming er perspektiv som må Tatt med i alt planarbeid i fylkeskommunen. 	Tatt til orientering.
Planen har og særleg vekt på berekraftsmål 17 «Samarbeid for å nå mål». Dette fokuset vil vere avgjerande for å få gjennomført ført alle gode mål og strategiar i planen. Alver kommune støttar eit auka fokus på samarbeid for å få til ei god regional og lokal utvikling.	Tatt til orientering.
Rådmann meiner at overordna mål og strategiar i planen vil bidra til ei god samfunnsutvikling. Desse vil gjere Vestland fylke betre i stand til å møte utfordringar og utviklingsmoglegheiter. Sentralt i utviklingsdokumentet er tema som infrastruktur, utfordring i høve klima og energi og det å bidra til å skape levande lokalsamfunn.	Tatt til orientering.
Rådmannen ser positivt på at Vestland fylkeskommune vil jobbe med eit indikatorsystem for oppfølging av berekraftsmåla i Vestland. Utarbeidinga av regionale og lokale indikatorar er eit viktig ledd i å omsette berekraftsmåla til lokale forhold. Dette vil vere nyttig i arbeidet med berekraftsmål i kommunane også.	Tatt til orientering.
Alver ynskjer at den regionale klimaplanen skal vere eit godt verktøy for kommunane som dei kan nytte i sitt planarbeid, og i det lokale klimaarbeidet. Planarbeidet må utførast i eit nært samarbeid med næringa og kommunane sine fagavdelingar. Landbruksavdelinga i Alver har arbeida målretta med tiltak innan klimatilpassing innan landbruk og arealforvaltning.	Tatt til orientering.
Tema som kan vere relevante i arbeidet med regional plan for innovasjon og næringsutvikling er satsingar som: Prosjekt frå avfall til ressurs. Eit prosjekt Alver har vore involvert i. Vi ynskjer at dette tema med tiltak innan sekulær økonomi vert vurdert inn i arbeidet med plan for innovasjon og næring. Green Spot Mongstad og Grøn konkurransekraft er også to større utviklingsprosjekt innanfor sirkulærøkonomi og berekraftig bruk av fornybare og ikkje-fornybare ressursar i Nordhordlandsregionen. Alver kommune bidreg gjerne med sin kompetanse i planarbeidet.	Tatt til orientering.
Høg grad av grøn mobilitet er sentralt for å utvikle gode lokalsamfunn. Dette tema bør ha eit stort fokus i arbeidet med regional transportplan. Det kan vere krevjande å auke attraktiviteten til sykkel, gonge og kollektiv	Tatt til orientering.

med det fylkesvegnettet vi har i Alver. Utrygge skuleveggar er òg ei utfordring for Alver. Vi treng å samarbeide med vegeigar og dei ulike forvaltningsnivåa knytt til planlegging og realisering av infrastruktur. Alver kommune vil peike på at i enkelte områder ynskjer vi at det kan avvikast frå handbøker frå vegstyresmaktene i høve utforming av gang og sykkelveg.	
Den gjeldande Regional plan for senterstruktur har vore med på å påverke arealpolitikken i regionsentera. No er det nye kommunar og regionstruktur, vestlandsfylket og regionsenter har fått utvida, nye eller andre roller. Det er kommunen som er planmynde og det er gjerne rundt regionsenteret presset på utvikling er størst, og der vi ønsker ei planstyrt utvikling, både med omsyn til næring, kultur, bustader og møteplassar. I arbeidet med planen er det avgjerande at kommunen er tett på planprosessen.	Tatt til orientering.
Når regionen har fått nye oppgåver frå staten når det gjeld friluftsliv, kulturarv, integrering, så støtter Alver at vestland fylke vil revidere Regional plan for kultur i Hordaland og Sogn og Fjordane.	Tatt til orientering.
Mange av dei same mål og strategiar i arbeidet med Biosfære Nordhordland vil vere tema i planarbeid i utviklingsplan for Vestland. Det vil vere naturleg å koble på Nordhordland biosfæreområde, som er det einaste i sitt slag i Noreg, i både planarbeidet for klima og næring og innovasjon.	Tatt til orientering.
Alle regionale planar skal ha eit handlingsprogram, det er eit godt grep. For effektiv gjennomføring bør ein vurdere behovet for samarbeid og partnerskap. Det er også eit godt grep å vurdere gjennomføring av arbeidet på tvers av regionale planar. Løysingar av dei store samfunnsutfordringane kan på denne måten bli sett i samanheng i gjennomføringsfasen, til dømes koplingar mellom miljøspørsmål, helseutfordringar, attraktive samfunn, teknologiutvikling og entreprenørskap.	Tatt til orientering.
Askøy kommune	
Innspel	Merknad/Oppfølging
1. Askøy kommune tar høringsforslaget til Utviklingsplan for Vestland 2020 -2024 til orientering. Kommunen ser fram til å delta i planarbeidet.	Tatt til orientering.
2. Askøy kommune mener at Utviklingsplan for Vestland 2020 – 2024 må være en regional plan. Planen må etter plan- og bygningslova § 7-1 ikke gi juridiske føringer eller inneholde regionale plankrav som begrenser det kommunale selvstyret.	
Det er forventet at kommunene skal følge opp de regionale planene i sin planlegging og virksomhet. Det er derfor viktig at Askøy kommune deltar aktivt i de regionale planprosessene som utviklingsplanen legger opp til.	Tatt til orientering. Kommunane vil bli involvert i aktuelle planprosessar.
Aurland kommune	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Vestland har gode føresetnader for å vere å førarsete når det gjeld klima, verdiskaping og nullutslepp. Aurland kommune meiner at Vestland må ha ein tydeleg strategi på at den verdiskaping som skjer i Vestland skal	Tatt til orientering.

reinvestererast for å skape livsgrunnlag i heile Vestland. Vertskommunar for kraftproduksjon gjev avkall på naturressursar og tilfører andre kommunar og staten som eigarar store verdiar kvart år.	Utviklingsplanen har tydelege mål og strategiar om at det skal vere utvikling og attraktivitet i heile fylket.
Vestland har gode føresetnader for omstilling mot nullutslepp både innan reiseliv, landbruk, transport, havbruk og industri. Aurland kommune meiner at Vestland må ha ein tydeleg strategi for å verdsette og utvikle dei kompetansemiljøa som er i Vestland m.a. hjå dei vidaregåande skulane, høgskulen, kommunar, næringslivet og andre.	Tatt til orientering. Utviklingsplanen er tydeleg på at Vestland skal bygge vidare på våre fortrinn og kompetansemiljø.
Stortinget sitt vedtak om nullutslepp i Verdsarvfjordane innan 2026, saman med andre forskriftskrav for skipsfart med verknad frå 2020 set tydeleg retning. Spørsmålet som Aurland kommune og andre stiller, er kva som er realistisk innføring av nye reglar? Konsekvensane for næringsliv og lokalsamfunn er svært store, om ikkje omstillingane skjer raskt nok i høve til innføring av nasjonal politikk. Vestland må ha strategiar for å ivareta oppgåver i omstillingsarbeid i kommunar og regionar som har stort omstillingsbehov.	Tatt til orientering. Omstilling er tema i Regional plan for næring og innovasjon.
I Vestland skjer mykje av verdiskapinga utanom dei store byane og regionsentra. Infrastruktur er ein viktig føresetnad for dette. Aurland kommune meiner Vestland må ha ein tydeleg strategi på både breiband, kollektivtransport, trygge og gode vegar. Aurland kommune har fleire rasutsette vegar som fylke har ansvar for, og mange tunnelar.	Tatt til orientering. Utviklingsplanen er tydeleg på at infrastruktur er viktig for verdiskaping og gode lokalsamfunn. Dette må følgjast opp i regionale planar.
Fylkeskommunen, saman med kommunane har eit særleg ansvar for å ta vare på kultur og naturverdiar. I Vestland har Vestnorsk Fjordlandskap/Nærøyfjorden, Bryggen i Bergen og Urnes stavkyrkje verdsarvstatus og er på UNESCO si liste over natur- og kulturarv. Aurland kommune meiner at Vestland må innarbeide eit punkt i strategidelen om utvikle verdsarvområda i Vestland til fyrårn for natur- og kulturminneforvaltning.	Tatt til følgje. Skrivast inn i tekstdelen i mål 2 under balansert og planstyrt areal- og ressursforvaltning
Villrein er omtala i planen som ein art som fylkeskommunen og kommunane har eit internasjonalt ansvar for. Aurland kommune meiner det er bra at dette er teke med i planen.	Tatt til orientering.
Ein viktig føresetnad for klimaomstilling er miljøvennlege kollektivreiser og tilrettelegging for gåande og syklande. I distrikta kan det basert på innbyggjartal vere lite grunnlag for kollektivtransport og investeringar i gang og sykkelveggar. Tek ein høgde for talet besøkande i løpet av eit år, kan grunnlaget for kollektive transporttilbod vere større. Aurland kommune meiner at fylkeskommunen bør ta ei rolle i høve til å få utarbeidd meir kunnskapsgrunnlag for kollektivreiser retta mot innbyggjarar, turistar og besøkande (jf. «travel like the locals»).	Tatt til orientering. Dette må bli vurdert i arbeidet med Regional transportplan for Vestland.
Vestland har i tillegg til Bergen, småbyar/regionsenter og kommunar prega av svak næringsutvikling, fråflytting og skeiv aldersfordeling, også ein del stadar i fylket som innanfor utvalde næringer har særskilt	Tatt til orientering.

kompetanse og utviklingskraft. Dette gjeld m.a. reiselivet i Aurland/Flåm, landbruk i Lærdal, verftsindustrien i Hyen, fiske og havbruk i kystkommunar, teknologiverksemder i Vik. Desse næringane påverkar mellom anna staden sin attraktivitet og arbeidsplassutvikling. Aurland kommune meiner at dette må omtalast i utviklingsplanen og at dette biletet må ligge til grunn for synet på senterstruktur i Vestland.	Dette må bli vurdert i Regional plan for senterstruktur og Regional plan for næring og innovasjon.
Digital infrastruktur og digitale løysingar gjev nye mogelegheiter for distrikta. Korona har synt at både arbeidskvardagen og skulekvardagen kan digitaliserast. Aurland kommune meiner at Vestland bør ha ambisjonar om å ligge langt framme på digitalisering. Mindre kommunar treng draghjelp frå private, større kommunar, fylkeskommunen og staten i dette arbeidet.	Tatt til orientering. Denne ambisjonen ligg til grunn i Utviklingsplanen.
Kommentar til strategi 3.1: Føreslår å ta vekk ordet «menneskevennlege» slik at punkt 3.1 får slik ordlyd: «Vestland skal utvikle levande lokalsamfunn basert på stadeigne ressursar og kvalitetar.»	Ikkje tatt til følgje. Ordet menneskevennleg indikerer at det er viktig med kvalitetar i lokalsamfunna som gir grunnlag for gode liv.
Aurland kommune meiner at Vestland bør ha strategiar for å støtte opp samarbeid mellom skule og lokalt næringsliv for stadbasert læring som gjev born og unge lokal tilhøyre.	Tatt til orientering. Dette må vurderast i oppfølgande regionale planar og anna arbeid.
Eit mål for Vestland bør vere eit kollektivtilbod der prisar og takstsoner ikkje følgjer gamle fylkesgrenser.	Tatt til orientering. Dette må bli vurdert i Regional transportplan og tilhøyrande kollektivstrategi.
Kulturtilbod og frivilligheit er viktige føresetnader for attraktivitet i alle kommunar. Aurland kommune meiner at Vestland må ha strategiar for å fremje kultur og frivilligheit i alle kommunar, små og store. Det er og ein føresetnad at Vestland har arena både for amatørar og profesjonelle utøvarar av kultur og idrett. Det kan vere avgjerande for gjennomføring at ein del arrangement at fylkeskommunen gjev økonomisk støtte.	Tatt til orientering. Dette bør bli vurdert i Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv.
I Sogn og Fjordane har spelemiddelordninga vore viktig for å utvikle møteplassar i lokalsamfunna. Sist i rekka av gode prosjekt er Dagsturhytter i alle kommunar. Aurland kommune vonar at Vestland prioriterer høgt å støtte lokale prosjekt, etablering av idrettsanlegg og støtte til nærmiljøanlegg framover.	Tatt til orientering.
Aurland kommune meiner at utkastet til utviklingsplan syner retning og kan vere ein samlende plan for det nye fylket i åra som kjem. Aurland kommune tek elles oversikta over planar som skal reviderast og planar som skal vidareførast til vitande. Generelt er det utfordrande for mindre kommunar å medverke når fleire planar blir revidert samstundes. I mange saker vert regionråda nytta som medverknadsorgan. Det føregår no diskusjonar og sonderingar i høve til kva regionrådsstruktur som er tenleg å ha i det nye Vestlandsfylket.	Tatt til orientering. Sjå drøfting av regionråd.

Austrheim kommune	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Det må ikkje lagast eit omfattande og rigid fylkeskommunalt planverk. Fylkeskommunen må ikkje ta på seg rolla som overkommune og leggja hindringar i vegen for kommunar i fylket som ønskjer å leggja til rette for utvikling og vekst. Kommunane bør gjennom sine kommune- og arealplanar, sjølv i størst mogeleg grad få bestemma kvar dei vil ha areal for bustadar og land- og sjøbaserte næringar.	Tatt til orientering.
Fylkeskommunen bør i den økonomiske situasjonen ein er i, fokusera sterkt på å leggja til rette dei tenestene fylkeskommunen har ansvaret for. Bør prioritere vedlikehald av fylkeskommunale vegar, rassikringstiltak, gode vidaregåande skular også i distrikta, desentraliserte tannhelsetenester og tenleg kollektivtransport.	Tatt til orientering.
Bømlo kommune	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Bømlo kommune er i all hovudsak samd i det regionale utfordringsbilete som Vestland fylkeskommune (VLFK) legg til grunn. Det er positivt at ein legg FN sine berekraftsmål til grunn for utviklinga, noko også Bømlo kommune har gjort i sin kommuneplan (2019).	Tatt til orientering.
Den langsiktige visjonen om å vere nyskapande og berekraftig samsvarar svært godt med Bømlo kommune sitt livsgrunnlag. Både VLFK, Bømlo og nabokommunane kan tene mykje å erfaringsutveksling og samarbeid med det lokale næringslivet vårt. Nyskaping må også bli sentralt innan kulturliv og fylket sine kulturinstitusjonar.	Tatt til orientering.
Å utarbeide indikatorar for berekraftsmål på regionalt nivå er positivt, og det same er gjeldande på lokalt nivå. Bømlo kommune kan informere om at me er part i eit nystarta forskingsprosjekt, «Fields of Goals» (Nordlandsforsk) kor lokale berekraftsindikatorar er prosjekttema. Dette vil kunne ha overføringsverdi for fleire partar og mynde.	Tatt til orientering. VLFK er deltakar i same forskingsprosjekt.
I sin kommuneplan seier Bømlo kommune mellom anna at all planlegging skal vere helsefremjande. Som med klima, så er helsefremjing ikkje berre noko som er relevant for planar i helsesektor, men skal liggje til grunn for alle planar – opplæring, næring, areal osv. Me håpar at VLFK også legg til grunn.	Tatt til orientering. Helsefremjande lokalsamfunn er understreka i Utviklingsplanen.
Kystkultur bør omtalast under «Grøn konkurransekraft og entrepenørskap» og andre stader som handlar om næringsutvikling. Kystkultur bør med andre få ein sentral plass i både visjonsarbeidet og i konkret planarbeid som Regional plan for innovasjon og utvikling, Regional plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, Regional plan for kultur og Regional senterstruktur (eller tilsvarende planar kor desse tema blir vidareført).	Tatt til orientering. Kystkultur bør vurderast som tema i alle desse regionale planane.
Næringsrelaterte tilskot og program må også ta høgde for kystkulturelle tiltak.	Tatt til orientering.

Når det gjeld regional kystsonenplan for Sunnhordland og ytre Hardanger var det krevjande at denne tok lang tid å få avklara status på etter vedtak. Bømlo kommune ser behovet for ein ny, felles kystplan for heile fylket, kor dei einskilde regionane sine utfordringar blir meir omtala.	Tatt til orientering. Sjå drøfting av planbehov.
Å betrakte næring og kultur i samanheng og sjå at dette ofte er to sider av same sak, er positivt, og noko VLFK må halde fram med. Med utgangspunkt i regionale kulturinstitusjonar som Moster Amfi og Geopark Sunnhordland vil ein kunne generere arbeidsplassar og gjere seg meir attraktive for tilflytting.	Tatt til orientering.
Det vil framover vere eit stort behov for meir lokal kompetanse på sentrale tema som klimatilpassing av bygg, kulturminne og infrastruktur, samt klimavenlege/grøne innkjøp. Her kan VLFK vere ein sentral samarbeidspartnar. Ordningar som støttar opp om slik kompetanse, er viktige å få med i ny Regional klimaplan. Klimatilpassing med omsyn på kulturminneforvaltning bør løftast fram som tema i Regional plan for areal, natur og kulturminneressursar.	Tatt til orientering. Klimatilpassing er eit tema som vil leggast til grunn for aller relevante regionale planar.
Eit sentralt tema for Bømlo og Sunnhordland er mobilitet. Det er stort forbettringspotensial i korrespondansar mellom dei ulike transporttilboda, både mellom Skyss sine tilbod og kommersielle aktørar sine. Bømlo kommune spelar inn at betre korrespondansar må bli viktig tema i kommande RTP og handlingsplanar for Skyss. Mogleg kan dette vere tema for ein eigen regional strategi/handlingsdel. I alle høve må kommunane bli tidleg inkludert i utviklingsarbeidet.	Tatt til orientering. Dette må bli nærare vurdert i Regional transportplan.
Elektrifisering av både land- og sjøbasert transport er eit anna konkret tiltak som VLFK må prioritere å samarbeide med kommunane om.	Tatt til orientering. Dette er eit arbeid som har sterkt fokus i VLFK. Temaet må bli vurdert i aktuelle regionale planar.
Regionale planar som inneheld retningslinjer og føresegn bør vere ferdige i god tid før neste kommunestyreperiode når det lokale arbeidet med nye planstrategiar tek til frå hausten 2023.	Tatt til orientering. Det er intensjonen at alle regionale planarbeid som vert starta også vert vedtekne i inneverande periode.
Lærdal kommune	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Det er positivt at ein gjennom planen tydeleggjer ei ansvarsrolle for å minimere skadeverkanane på kort og lang sikt som følgje av pålagde tiltak knytt til handtering av koronapandemien.	Tatt til orientering.

<p>Planen bidreg til å styrke det lokale sjølvstyret i stor grad. Det er likevel viktig å få fram at det er store ulikskapar i kommunane. Det er viktig at det vert lagt til rette for eit lokalt sjølvstyre, der vurderingane frå offentlege myndigheiter gjenspeglar storleik og beliggenheita til kommunane i større grad enn det vert gjort i dag. Det må vera rom for å setja ulike krav og tilpassingar til dei ulike kommunane for å nå måla i Utviklingsplanen.</p>	<p>Tatt til orientering. Ein vil måtte vurdere differensiering mellom kommunar ut i frå behov og moglegheiter i dei ulike planprosessane.</p>
<p>Planen bidreg til å mobilisere ulike aktørar til å delta i arbeidet med å byggje eit nytt fylke, og det er svært positivt at det vert fokusert på like moglegheiter til å delta i utviklinga med opne og inkluderande arenaer for deltaking (mål nr. 4 og tilhøyrande strategiar).</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Planen bidreg til ei god og tydeleg strategisk retning for utvikling av Vestland og strategiane er velegna for å nå måla i planen. Planen er eit godt verktøy for å samordna verkemiddelbruken (støtteordningar, tilskot og anna) og har ein god og oversiktleg plan for vidare planbehov for utvikling av det nye fylket.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Stad kommune</p>	
<p>Innspel</p>	<p>Merknad/Oppfølging</p>
<p>Utviklingsplanen for Vestland trekkjer fram betydinga av digitalisering, og legg vekt på at vi framover ikkje berre må tenkje digital infrastruktur, men digitale tenester og ferdigheiter. Vi deler dette synet, og ser dette som særleg viktig for vår region som ligg langt frå sentrum i det nye fylket. Vi vil m.a. utfordre fylkeskommunen til å nytte nye digitale moglegheiter til å desentralisere fleire oppgåver og tenester, og legge til rette for at statlege og fylkeskommunale kompetansearbeidsplassar også innanfor forvaltning kan lokaliseras der kvalifiserte folk bur i heile fylket.</p> <p>Stad kommune vil invitere Vestland fylkeskommune til å vere med på å etablere og utvikle «Statens Hus» på Nordfjordeid som ein nasjonal pilotmodell, jmf Distriktsmeldinga frå Regjeringa.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Sjå drøfting av digitalisering og lokalisering av tenester.</p>
<p>Nordfjord som region er komen langt i å utvikle nye, framtidsretta modellar for nærare samarbeid mellom kommunar, NAV, vidaregåande skule og næringsliv om å gi folk skreddarsydd kompetanse tilpassa arbeidslivet sine behov. Stad kommune er også vertskap for nyskipa «Inviro – Nordfjord Virtuelle Campus), oppretta for å skreddarsy høgare utdanning, FoU-aktivitet og andre kompetansehevande tilbod til bedriftene i Nordfjord innnafor energi/elektro, automasjon og teknologi. Dette er særleg viktige hos oss fordi vi ikkje har nokon høgskule. På dette området ynskjer vi og treng vi eit nært samarbeid med Vestland fylkeskommune, også i rolla som skuleeigar for den vidaregåande skulen.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Tatt til orientering og er aktuelt som tema i arbeidet med Regional kompetanseplan.</p>

<p>Det er viktig at ikkje Vestland lagar berre ein teoretisk «mal» for senterutvikling. Nye kommunar har gitt større avstand til nytt kommunesenter, og tidlegare kommunesenter har fått nye roller. Det vil ta tid for kommunane å tilpasse seg ny intern senterstruktur, og ein må planlegge for ein berekraftig desentralisert struktur. Her må kommunen og fylket samarbeide, og ny regional senterstruktur må tilpassast demografi og utfordringar på lokalt og regionalt nivå.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette må bli vurdert i samband med regional plan for senterstruktur.</p>
<p>Vi deler dei høge klima- og miljøambisjonane til Vestland fylke, men opplever samtidig at det er ein lang veg å gå før vi som kommune har eit kollektivtilbod og infrastruktur for gange-/sykkel i og rundt tettstadane som gjer det mogleg å nå målet om nullutslepp frå transport i vår kommune.</p> <p>Særskilt er kollektivtilbodet dårleg utvikla, og korrespondanse i kollektivtransporttilbodet blir avgjerande for å kunne oppretthalde ei desentralisert og mangfaldig busetjing. Å finne nye, innovative og miljøvenlege løysingar for kollektivtransport blir viktig. Vi ynskjer å utfordre Vestland fylke på å samarbeide med Stad kommune om å finne ein samla modell tilpassa distrikts-Noreg for å nå mål om nullutslepp frå transport også i ein distriktskommune, og å samarbeide med Nordfjord-regionen om å få til modellar for eit meir framtidretta og fleksibelt kollektivtilbod.</p>	<p>Tatt til orientering</p> <p>Må bli vurdert i samband med Regional transportplan.</p>
<p>Vi ynskjer også å samarbeide med Vestland fylkeskommune om å gjere reiselivet i Nordfjord grønt, mellom anna med å legge til rette for miljøomstilling av cruisenæringa med krav om landstraum i heile Vestland, utvikling av konsept for miljøvenleg transport på land etc.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Kulturbasert næringsutvikling bygd på kulturarven bidreg ikkje berre til næringsutvikling, men er også viktig som ein del av ein stad sin identitet. Kulturarven er vår felles arv, og samarbeid på regionnivå er avgjerande for å kome fram til berekraftige løysingar for bruk og vern og fellesgodetiltak.</p> <p>Stad kommune har gode erfaringar med å finne samarbeidsformer innanfor kulturområdet saman med fylkeskommunen, og ser det som viktig at prinsipp som samskaping, nytenking og fellesskap blir viktige framover.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Aktuelt tema i Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv.</p>
<p>Vi er samde i at ei balansert areal- og ressursforvaltning både er viktig og krevjande for Vestland. Vi er samde i måla om ei langsiktig og balansert arealforvaltning, men opplever i praksis at statlege/regionale organ ofte i liten grad er samordna/koordinerte. Moglegheiter for spreiddbygd utbygging er viktig for å oppretthalde ein desentralisert struktur, og legge til rette for tilflytting. Kanskje må ein også tenkje nytt i høve til byggemåte, storleik m.m. Ulike pilotprosjekt knytt til dette kunne vere interessant.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette er aktuelle problemstillingar for Regional plan for senterstruktur.</p>
<p>Når det gjeld næringsutvikling og tilhøvet til råstoffutvinning, så ser vi at det er behov for ein overordna plan for ressursuttak, byggjeråstoff og massehandtering.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Sjå drøfting av planbehov.</p>

Landbruket er også viktig for Stad, og også her vil det vere behov for strategiske analysar og på sikt ny regional plan. Denne må ikkje berre vere tilpassa klima og topografi, men også ta inn i seg nye innovative måtar å drive landbruk på, og korleis vi kan bruke gardens ressursgrunnlag for næring. Kanskje kan ein også sjå ein slik plan i samanheng med samanhengande grønsstrukturar og utmarksområde.	Tatt til orientering. Sjå drøfting av planbehov.
Regionråda si rolle i høve til fylkeskommunen blir viktig framover. Dette bør peikast på i planen. Regionråda si rolle i høve til utøving samfunns- og næringsutviklarrolla på regionalt nivå, og felles strategisk tenking i samband med areal- og ressursforvaltning kan vere viktige tema framover.	Tatt til orientering. Sjå drøfting av regionråd.
Sundfjord kommune	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Førde er i dag den viktigaste regionbyen mellom Bergen og Ålesund. Førde skal fortsette å utvikle seg innan institusjonell kultursatsing, media, nynorsk, spesialhelsetenesta, utdanning og forskning, og statleg forvaltning på nasjonalt nivå. Sunnfjord kommune meiner dette representerer fortinn som er avgjerande for å spele på lag om ei best mogeleg utvikling for Vestland. For Sunnfjord kommune er det derfor svært viktig å ta ei regionalpolitisk rolle og vise fram potensiale for verdiskaping i Vestland.	Tatt til orientering.
Sunnfjord kommune vurderer elles satsingsområda og innretninga på utviklingsplanen for Vestland som konstruktiv og framtidretta. Mål og strategiar samsvarer godt med arbeidet Sunnfjord kommune legg til grunn i arbeidet med eigen planstrategi og samfunnsplan.	Tatt til orientering.
Sunnfjord kommune saknar ein tydlegare strategi for korleis fylkeskommunen vil utøve rolla si som samfunnsutviklar. Dei nye kommunane vil i langt større grad enn tidlegare opptre som regionale utviklingsaktørar fordi vi har kapasitet, kompetanse og ønske om å arbeide regionalt.	Tatt til orientering. Dette vil måtte bli definert gjennom oppfølgande planarbeid.
Regionråda er viktige framover. Forholdet til Vestland fylkeskommune er heilt avgjerande her. Dette må kome tydlegare fram i utviklingsplanen.	Tatt til orientering. Sjå drøfting av regionråda.
Sunnfjord kommune støttar ambisjonen til Vestland fylkeskommune om å bli ein leiande kulturregion i landet. Her er det samstundes naturleg å peike på kultur-, medie- og nynorsklynga i Førde. Vi saknar dette i planen. I tillegg etterlyser vi satsing på natur- og kulturbasert reiseliv i vår region.	Ikkje tatt til følgje. Det vert for spesifikt å nemne enkeltområder i Utviklingsplanen. Konkrete satsingar må ein kome attende til.
Sunnfjord kommune vil vere ein av dei største landbrukskommunane i Vestland. Sunnfjord kommune vil rå til at det vert starta eit arbeid for ein eigen regional plan for landbruk i Vestland. Klima og topografien i Vestland er særmerkt og gjer at landbruket her står ovanfor andre utfordringar enn landbruket på flatbygdene.	Ikkje tatt til følgje. Sjå overordna drøfting av planbehov.

Innan klima- og miljø-satsing må Vestland fylkeskommune vere med å etablere ein felles plattform basert på ei gjensidig forståing for utfordringane og korleis dei kan løysast i fellesskap, ikkje kvar for oss. Sunnfjord kommune ser òg behov for ein regional temaplan for naturfare som kan avklare korleis vi skal arbeide for å sikre busetnad og infrastruktur mot kjend naturfare. Ein temaplan kan utvikle felles retningslinjer for, og prioriteringar av, sikringstiltak på tvers av kommunar og regionar.	Tatt til orientering. Dette vil handterast i Regional klimaplan, der også klimatilpassing vil vere tema.
Sunnfjord kommune meiner vi treng ein eigen regional plan for «Ressursuttak, byggjeråstoff og massehandtering». Bakgrunnen er ei erkjenning av at vi har gjort oss totalt avhengig av mineral i alt vi gjer. Samstundes er etterspurnaden etter mineralske råstoff aukande i Europa og verda.	Tatt til orientering. Sjå drøfting av planbehov
Bergen er viktig som regional drivkraft. Vi er samstundes òg heilt avhengig av ein funksjonell senterstruktur. Sunnfjord kommune vil føreslå ein eigen avtale for regionbyar, som Førde, etter modell av by-veksttalanane.	Tatt til orientering. Senterstruktur er tema i Regional plan for senterstruktur. Regionsenteravtaler må vurderast i samband med aktuelle regional planar.
Vestland fylkeskommune bør formulere ein strategi for å utvikle og ta i bruk teknologi som gjer det mogeleg å bu og arbeide "desentralisert". Vi kan utvikle eit samfunn der "fysiske/geografiske" dimensjonar blir mindre viktig.	Tatt til orientering
Ein funksjonell og berekraftig transportstrategi er heilt avgjerande. Sunnfjord kommune meiner vi må sikre ein mest mogeleg effektiv og god samferdselkorridor langs Vestlandskysten gjennom E39.	Tatt til orientering. Dette er tema i Regional transportplan.
Sunnfjord kommune er blitt ein stor vasskraftkommune på rein fornybar energi. Potensialet for utvikling av meir vasskraft er stort, og ber om ein eigen regional plan for utvikling av meir vasskraftsenergi som kan bli eit viktig bidrag på veg mot fornybarsamfunnet. Sunnfjord har etablert, og skal, vidareutvikle eit industriområde på Moskog som er kopla til sentralnett. Dette gjev og store muligheiter for utviklinga av energikrevjande industri- og teknologisatsing.	Tatt til følgje. Fylkesrådmannen rår til at det vert utarbeidd ei Regional plan for fornybar energi. Sjå overordna drøfting av planbehov.
Ullensvang kommune	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Industrispørsmåla er svært viktige for Vestland som eit stort industri og energifylke, og kan ikkje vera spreidde i ulike satsingar. Med dette oppmodar vi sterkt til at Utviklingsplanen for Vestland inneheld ei revidering av Industristrategi for Sogn og Fjordane 2016–2025, slik at denne blir å gjelde for heile nye Vestland fylke.	Tatt til orientering. Sjå overordna drøfting.

<p>Indre del av fylket har stor verdiskaping i form av vasskraft- og teknologibasert industri i tre nivå; energi, prosess og system, som igjen gir grunnlag for eit fjerde nivå, serviceindustri som heile fylket nyt godt av. Det er store potensiale i vidare utvikling av alle desse ledda.</p> <p>I tillegg må dei andre bransjane viast stor merksemd, for å bygge opp under potensialet i spesielt fastlandsturismen, som saman med utvikling av lokal mat og drikke kan bygge saman heile fylket, og gje industrien naudsynte komplementære heilårs arbeidsplassar. Det er naudsynt at alle andre bransjar utviklar seg og skapar komplementære arbeidsplassar, slik at rekruttering i til dømes industri kan kombinerast med løft i andre bransjar, som til dømes reiseliv, landbruk, havbruk og handel.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette er aktuelle problemstillingar i Regional plan for næring og innovasjon.</p>
<p>Det må utviklast ein eigen temaplan for landbruk. Dette må kome til syne i Utviklingsplanen for Vestland.</p>	<p>Ikkje tatt til følgje.</p> <p>Sjå overordna drøfting av planbehov.</p>
<p>Regionane og kommunane i Vestland fylke har svært ulik næringsstruktur. Det er mest uråd og ikkje noko poeng i at alle skal utvikle seg likt.</p> <p>Med dette er det og viktig med ei fordeling av offentlege regionale arbeidsplassar i heile fylket, der offentleg tilsette er tettare på lokale verksemdar, for slik å kunne skjønna kompliserte næringssystem og for å kunne skape og utvikle næringsstrukturar med mangfald. Slik vil desentraliserte offentlege funksjonar i større grad kunne tene heile fylket.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette vil vere sentrale tema i fleire regionale planprosessar.</p>
<p>Det må gjennomførast ein grundig analyse over bransjar og næringar i heile fylket. Analysen må greie ut kva dei ulike bransjane gjev av sysselsetting, ringverknader, inntening i form av skattar og avgifter lokalt og nasjonalt. Dette vil gje oss ei betre forståing av kva bransjar og næringar som har stor betydning for samfunnet, og som vil trenge merksemd for å kunne sikre høg sysselsetting og ei framtidretta utvikling. Samtidig er det stort potensiale for å få ut synergjar mellom bransjane, noko som må belysast i større grad, spesielt når det gjeld rekruttering.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette må vurderast i samband med regional plan for næring og innovasjon, og Regional kompetanseplan.</p>
<p>Overordna planar må vera dynamiske nok til å fange opp brå og store endringar som me no møter. Slik sett kan det vera tenleg å utvikle ein strategisk handlingsmodell som tar høgd for ulike utviklingssenario.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Desentralisert næringsliv krev desentralisert utdanningstilbod. For mange verksemdar i heile fylket er rekruttering av kvalifisert arbeidskraft ei av dei store utfordringane i åra framover. Med dette må fylkeskommunen ha stor merksemd på kompetanse og utdanning i heile fylket. Det er viktig å ta i vare og å utvikle lokale utdanningstilbod som matcher lokale verksemdar sin etterspurnad. Det må og utviklast desentralisert utdanningstilbod med større fokus på høgare utdanning, språkopplæring og forskning lokalt og regionalt.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Aktuelle problemstillingar for oppfølging i Regional kompetanseplan.</p>

Det er særst viktig å legge til rette for større bu- og arbeidsregionar med fokus på effektiv og trygg arbeidspending.	Tatt til orientering. Vil vere tema i Regional plan for senterstruktur og Regional transportplan.
Det er viktig at andre regionale planar vert samordna med Utviklingsplanen.	Tatt til orientering. Utviklingsplanen skal leggest til grunn for alle regionale planar.
Ullensvang kommune ynskjer å vera i tett dialog og samarbeid med Vestland fylke, og finn det viktig at fylkeskommunen legg til rette for god samskaping i tett dialog med dei lokale og regionale næringsorganisasjonane.	Tatt til orientering.
Vaksdal kommune	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Vaksdal kommune ynskjer å leggje til rette for lokal verdiskaping, og vere ein sentral dørøpnar og portal både regionalt og nasjonalt.	Tatt til orientering.
Vaksdal kommune legg til rette for klimavenleg vasskraft, berekraftig matproduksjon, og legg til rette med gode rammevilkår for klima og miljø for lokalt næringsliv.	Tatt til orientering.
Vaksdal kommune verdset og tilrettelegg for sterke, attraktive bygder nært byen.	Tatt til orientering.
Vaksdal kommune er opptatt av å fremje like muligheiter for alle i kvardagsliv og yrkesliv.	Tatt til orientering.
Alle dei regionale planane som det vert planlagt for i planperioden, har relevans for Vaksdal kommune. Dei næraste åra vil særleg planar knytt til samferdsel, transport og infrastruktur vere avgjerande for kommunen si utvikling og vekstpotensiale framover.	Tatt til orientering.
Vik kommune	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Vik kommune ser at det er gjort gode vurderingar i høve prioriteringar av kva regionale planar som skal reviderast og har ingen merknader til Utviklingsplan for Vestland 2020- 2024.	Tatt til orientering.
Voss Herad	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Nyleg vedteken samfunnsdel i Voss herad nyttar FN sine berekraftsmål direkte under dei tre strategiane attraktive Voss, inkluderande Voss og innovative Voss. Vestland fylkeskommune sitt utkast til regional planstrategi er slik sett lett å kjenna seg att i. Fylkeskommunen si prioritering av planarbeid i neste fireårsperiode samstemmer godt med våre eigne utfordringar og målsetjingar for åra som kjem.	Tatt til orientering.

<p>Vestland fylkeskommune må sjå dei moglegheiter som er for å byggja oppunder attraktive regionar/ kommunar i heile fylket.</p> <p>Eit viktig ledd i det er å laga ein god regional distriktspolitikk der ein i større grad legg til rette for aktivitet i heile fylket gjennom digitale løysingar. Vestland fylke må gå føre og leggja til rette for fleksible arbeidstilhøve gjennom auka bruk av digitale løysingar. På same vis kan Vestland fokusera på korleis ein i framtida kan leggja til rette for desentraliserte høgskuleutdanningar i store delar av fylket.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Arbeidet som Vestland fylkeskommune tek initiativ til vil innebera at me får på plass eit heilskapleg indikatorsystem til å følgja opp arbeidet med å nå dei mange berekraftsmåla. Dette vil vera nyttig også for heradet sitt arbeid med å følgja opp mål i eigen kommuneplan.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>VLFK arbeider i første omgang med indikatorar til Utviklingsplanen, og vil vurdere å utarbeide indikatorar til FN17 etter kvart.</p>
<p>Øygarden kommune</p>	
<p>Innspel</p>	<p>Merknad/Oppfølging</p>
<p>Det er positivt at ein knyter Utviklingsplanen til FN sine berekraftsmål, og ein bør utvikle berekraftsindikatorar som også kan brukast lokalt.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>VLFK arbeider i første omgang med indikatorar til Utviklingsplanen, og vil vurdere å utarbeide indikatorar til FN17 etter kvart.</p>
<p>Ein bør vurdere å bruke målformuleringar som er meir målbare.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Utviklingsplanen vil følgjast opp av regionale planar som vil ha meir konkrete mål.</p>
<p>Ein bør gjere det tydeleg at ein støttar opp om kommunane som lokal arealmyndighet.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Kommunane er etter lova arealmyndighet, i dette ligg også eit ansvar for å ivareta nasjonale og regionale interesser.</p>
<p>Ein bør vurdere strategiane i lys av fylkeskommunen sitt ansvarsområde, og bli tydelegare på når fylkeskommunen har ei aktiv rolle, og når rolla er av meir rådgjevande/ støttande karakter</p>	<p>Tatt til orientering.</p>

	<p>Dette må følgjast opp gjennom andre regionale planar og tenesteproduksjon.</p>
<p>Kommunen ønskjer at verktøy som regional areal- og transportplan, plan for senterstruktur og utviklingsmidlar blir løfta sterkare fram som verkemiddel som kan støtta kommunane i lokalsamfunnsutviklinga.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Utviklingsplanen gir felles mål som regionale planar og utviklingsmidlar skal bidra til. Lokal samfunnsutvikling er eit av fleire sentrale mål i planen.</p>
<p>Kommunen har forventning om at fylkeskommunen stiller opp som positiv samarbeidspart i dei store sakene som er viktige drivarar for utvikling av kommunen</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Tematikken digitalisering bør løftast tydelegare fram i Utviklingsplanen</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Digitalisering er løfta tydeleg i planen.</p>
<p>Ein ønskjer at fylkeskommunen planmessig følgjer opp ansvaret for å etablere ein god, framtidsretta og lokaltilpassa vidaregåande skule på Straume.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Ein bør få tydelegare fram utfordringane knytt til forventa sterk auke i tal eldre 80 + og forventa mangel på helsepersonell, og bør vurdere om det er behov for eigen plan for helse- og velferdstenester.</p>	<p>Ikkje tatt til følgje.</p> <p>Dette er ei sentral utfordring som er lagt til grunn for Utviklingsplanen sine mål og strategiar. Sjå elles overordna drøfting av planbehov.</p>
<p>Ein bør forsterke og utvide målsetjinga om å mobilisere frivilligheita i samfunnsutviklinga</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Aktuelt tema i Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv.</p>
<p>Tematikken kring forureining i havet bør få større plass i planen.</p>	<p>Ikkje tatt til følgje.</p> <p>Utviklingsplanen slår fast at klima og miljø er eit premiss for samfunnsutviklinga. FK har utarbeidd ein plaststrategi.</p>

Omgrepet kystkultur er ikkje nemnt i planen. Det bør løftast fram då kystkulturen er felles for fylket vårt, og dette kan knytast til tema som omstilling, grøn konkurransekraft og entreprenørskap.	Ikkje tatt til følge. Sjå overordna drøfting av kystkultur.
Årdal kommune	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Årdal kommune meiner at intensjonen om å skape ein felles kultur og intensjon i det nye fylket er god.	Tatt til orientering.
Planen bidreg til å styrke det lokale sjølvstyre. Dette er spesielt vektlagt under mål 3 sine strategiar som seier at Vestland skal utvikle menneskevenlege og levande lokalsamfunn basert på stadeigne ressursar og kvalitetar.	Tatt til orientering.
Planen bidreg til å mobilisere ulike aktørar til å delta i arbeidet med å byggje eit nytt fylke. Det blir lagt vekt på like mogelegheiter til å delta i verdiskaping i mål 4. Det er viktig at opplæringstilbodet som beskrive i utviklingsplanen skal vere tilpassa behovet i lokalt arbeidsliv både i privat og offentleg sektor, og bidra til å løyse lokale og globale utfordringar med utgangspunkt i regionale fortrinn.	Tatt til orientering.
Planen har ein oversiktleg og fornuftig plan for vidare planbehov i fylket. Planen er eit godt verktøy for å samordna offentleg innsats og verkemiddelbruk. Den legg grunnlaget for utviklinga Vestland ønsker i framtida.	Tatt til orientering.
Det er positivt at det vert sett fokus på digitalisering og bruk av IKT for mogelegheiter til mindre klimagassutslepp og betre miljø. Det er ei vidareføring av den auken i IKT-kompetansen som er følgje av koronapandemien.	Tatt til orientering.
Årdal kommune viser til punkt 3 i kapittel 1.3 om utfordringar i fylket. Det bør leggest til rette for ei forenkling av bruk av kollektiv transport inn til dei store byane for forbrukaren i distrikta. Ved å sørge for at ein brukar frå distriktet kjem seg til dei store byane i fylket utan byte av kollektivt transportmiddel kan ein få eliminert ein del biltransport, som kan sjåast i samanheng med mål 2.	Tatt til orientering. Dette er tema i Regional transportplan.
Planen bidreg til ei god og tydeleg strategisk retning for utvikling av Vestland og det er gode strategiar for å nå hovudmåla i planen.	Tatt til orientering.
Det er eit stort potensial for vekst i næringslivet som tek del i det grøne skiftet. Industrispørsmåla er svært viktige for Vestland som eit stort industri- og energifylke. Det trengst ein aktiv regional og nasjonal industripolitikk. Vi oppmodar om at Industristrategien for Sogn og Fjordane 2016-2025 blir ein del av planen for innovasjon og næringsutvikling, slik at denne blir å gjelde for heile nye Vestland fylke.	Tatt til orientering. Industri er eit tema som skal inngå i Regional plan for næring og innovasjon.

Hordaland Bondelag og S&F Bondelag	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Landbruk står også for ei stor verdiskaping med mange økonomiske ringverknader i svært mange av kommunane i Vestland. I mange bygder er landbruket svært viktige, for ikkje å seie avgjerande, for transport, handverkarar og andre tenesteytande verksemdar. Viktig at dette kjem tydelegare til uttrykk i ein slik regional utviklingsplan.	Ikkje tatt til følgje. Landbruket er trekt fram fleire stader i planen. Sjø overordna drøfting av planbehov.
Utfordringane i Vestland er svært ulike for den urbane delen av fylket og for dei rurale kommunane. Det er bra at ein i hovudmål nummer 3 nemner heile Vestland. Vi meiner dette bør kunne gå tydelegare att i alle dei 4 hovudmåla. Særleg vil det vere viktig å legge til rette for auka verdiskaping i HEILE Vestland.	Ikkje tatt til følgje Utviklingsplanen er tydeleg på at ein ønskjer å stimulere til aktivitet og vekst i heile fylket.
For landbruket er det avgjerande at det vert lagt til rette for ei berekraftig utvikling og ei fornying også i eksisterande næringsliv. Innovasjon med utgangspunkt i eksisterande næringsliv vil vere viktig. Landbruket har ei svært viktig rolle i ei framtid som må byggast på ein sirkulær økonomi der ressursbruk må følgjast opp av attvinning.	Tatt til orientering.
Vidare spelar landbruk ei viktig rolle for reiselivet vi har i Vestland. Å oppretthalde levande bygder og kulturlandskap er viktig for å oppretthalde statusen Vestland har som destinasjon, både for ein internasjonal og nasjonal marknad. Det same gjeld tilgangen på lokalmat og tradisjonar. Det bør fokuserast meir på koplinga mellom landbruk og reiseliv, dei to må sjåast meir i samanheng.	Tatt til orientering. Dette er aktuelle problemstillingar for Regional plan for næring og innovasjon.
Det er viktig at det er poengtert at grøn konkurransekraft vert knytt opp til bruk av stadeigne ressursar innan mellom anna landbruk. Eit auka fokus på sirkulærøkonomi og bioøkonomi må medføre eit auka fokus på landbruk og arealbruk. Viktig at dette ikkje vert festtalar, men vert følgd opp med konkrete satsingar gjennom målretta verkemidlar som stimulerer næringsutviklinga.	Tatt til orientering.
Det er også viktig at areal til matproduksjon ikkje vert bygd ned, men heller vert styrka som grunnlag for den grønne konkurransekrafta. Areal og ressursar som ein har til rådighet må leggje grunnlaget for ein grønare økonomi. Ei nedbygging av jordbruksareal vil dessutan vere negativt for beredskap, mattryggleik, klima og biologisk mangfald.	Tatt til orientering.

<p>I jakta på å verte eit nullutsleppssamfunn må ein skilje mellom utslepp frå fornybare kjelder og ikkje fornybare kjelder. Fossile utslepp og utslepp frå naturlege, biologiske prosessar. Verkemiddel som dreg næringslivet i rett lei må prioriterast. Samstundes må det vere eit mål å sjå heilskapen og ikkje velje einskildståande tiltak utan å sjå heilskapen.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Må bli vurdert i arbeidet med Regional klimaplan.</p>
<p>Landbruksnæringa har inngått avtale med Staten på å redusere våre utslepp, og landbruket har laga ein eigen klimaplan for på kva måte kutta i utsleppa frå næringa kan kome: https://www.bondelaget.no/tema/landbruketsklimaplan/</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Mykje av verdiskapinga i landbruksnæringa i Vestland kjem frå produksjon av mjølk og raudt kjøt. Heile 98 % av jordbruksarealet vert nytta til grasproduksjon. Det medfører at det vil vere dramatisk for Vestland fylke om kutt i utslepp vert knytt til reduksjon i forbruk av raudt kjøt.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Det skjer også innovasjons og FoU arbeid kvar dag som peikar på ulike alternative løysingar. Dagens løysingar er ikkje morgondagens løysingar i arbeidet med å redusere utsleppa. For landbruket er det viktig at Vestland er med på å bygge ny kompetanse. Det er viktig å styrke kompetansemiljøa og ny teknologi for å sikre både eit klimavenleg produksjon og klimatilpassing.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Bruk av husdyrgjødsel til produksjon av biogass er ein god ressursutnytting og gje reduserte utslepp av klimagassar. I Noreg er det få biogassanlegg som nyttar husdyrgjødsel, men det er fleire anlegg under planlegging/utreiing i Vestland. Vestland har mange husdyrprodusentar og har ein moglegheit til å vere leiande på biogass dersom det vert lagt til rette for ei satsing.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Må bli vurdert i samband med Regional klimaplan.</p>
<p>Tilpassing til eit endra klima er ei svært viktig sak for Vestland. Å sikre infrastruktur og jordbruksareal er vanskelegare og desto viktigare i Vestland enn i mange andre fylke. Dette då vi har svært mange utsette vegstrekningar, busetnader og areal. Vi kan gjerne tenke oss ein ny strategi der beredskap vert nemnd. Framlegg til ny strategi: 2.4 Vestland skal medverke til ein god lokal beredskap som grunnlag for trygge samfunn i heile fylket.</p>	<p>Tatt delvis til følge.</p> <p>Sjå overordna drøfting av beredskap og samfunnstryggleik. Retningslina vert ikkje tatt inn, men beredskap og samfunnstryggleik skal betre omtalast i tekst.</p>

<p>Det må vere eit viktig mål og skape lokalsamfunn som ramme for gode kvardagsliv i HEILE Vestland. Det er viktig at den digitale møteforma held fram som ei løysing. Dei daglege tenestene som skule, barnehage og butikk må ligge svært nær der folk bur. I Vestland, med sine mange bygder, ligg det godt til rette for å prøve nye digitale løysingar som reduserer reisebelastning, og som gjer det meir attraktivt å busetje seg i dei rurale delane av fylket. Gode kvardagsliv vert skapt med utgangspunkt i at der er tilgjengeleg arbeid og eit minimum av eit tenestetilbod. Det å skape gode bu- og arbeidsregionar er viktig.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette er tema som inngår i fleire regionale planar.</p>
<p>Fokuset på å bygge ut digital infrastruktur må ikkje sleppast. Jamfør tekst i siste avsnitt side 27. Det kjem stadig nyvinningar på området, og då må det framleis vere eit fokus på å ta ny infrastruktur i bruk.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Vi saknar eit punkt om samarbeid mellom næringslivet og utdanningsinstitusjonane i Vestland. Vi meiner det vil vere ein avgjerande strategi at det offentlege gjennom samarbeid med dei ulike delane av næringslivet klarar å legge til rette for utdanningar som næringslivet treng, og som kan gje grunnlag for innovasjon.</p> <p>Framlegg til ny strategi 4.4: Vestland skal gjennom partnerskap med næringslivet legge til rette for utdanning og arbeidsplassar i heile fylket.</p>	<p>Ikkje tatt til følgje.</p> <p>Dette er løfta fram i teksten under mål 4. Problemstillinga vil bli vurdert i arbeidet med Regional kompetanseplan.</p>
<p>Vi er samd i at det er viktig å sjå heilskapen og samordne mykje av planverket. Samstundes kan det vere naudsynt å utvikle eigne temaplanar for utvalde tema. Dette kan verte synleggjort gjennom revisjon av planverket som er skissert i utkastet. Vi ber då om at det vert drøfta trongen for ei eiga temaplan på landbruk.</p>	<p>Ikkje tatt til følgje.</p> <p>Landbruk er tema i Regional plan for næring og innovasjon.</p> <p>Sjå overordna drøfting av planbehov.</p>
<p>DIGI Vestland</p>	
<p>Innspel</p>	<p>Merknad/Oppfølging</p>
<p>Digi Vestland registrerer at planstrategien er kalt en utviklingsplan fordi den skal stake ut en tydelig kurs for samfunnsutviklingen i fylket. I dette perspektivet mener vi at digitalisering og aktiv anvendelse av IKT vil kunne bidra til å gi kommunene, innbyggere og næringsliv likere muligheter til å ta del i utviklingen. For kommunal sektor vil digitale tjenester kunne bidra til å redusere geografiske utfordringer og avstandsulemper. Dette innebærer at kommunene og andre deler av offentlig sektor i sterkere grad må integrere digitalisering i tjenesteproduksjonen.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Regionale satsinger har over tid vært rettet mot å bygge ut digital infrastruktur. I planperioden vil det være viktig å sikre digital kompetanse og å innføre digitale tjenester som bidrar til å realisere effekter av investeringene.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>

Digi Vestland er kommunene i Vestland sitt felles virkemiddel for innføring av nasjonale og felles kommunale løsninger. Gjennom bred forankring og tette knytninger til KS sin styringsstruktur på digitaliseringsområdet representerer Digi Vestland et regionalt utviklingsvirkemiddel som bør gis en rolle i realiseringen av utviklingsplanen.	Tatt til orientering.
Forum for natur- og friluftsliv (FNF)	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Det er eit stort behov i tiden framover for å få kartlagt og stadfesta miljø- og naturverdiar av regional betydning for at disse skal bli tillagt vekt i dispensasjonssaker og anna forvaltning. Desse verdiane legg grunnlaget for FN sine berekraftsmål og ein må derfor ha betre kunnskap om dette	Tatt til orientering. Utviklingsplanen peiker på behovet for kartlegging og kunnskap.
Friluftsliv omfamnar ei rekke aktivitetar som bidrar til aktivitet i alle samfunnslag og det er ein aktivitet ein kan halde på med heilt frå vogge til grav, eit betre folkehelsestilbod får ein ikkje. Me oppmodar dykk til å setje i gang revideringa av «Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv» som må reviderast på grunnlag av dei nye ansvarsområda fylket har fått. Ei betre økonomisk støtte til dei frivillige organisasjonane som ynskjer og har grunnlag for å kunne bidra til betre folkehelse gjennom friluftsliv er naudsynt, friluftsliv er eit folkehelsestilbod som omfamnar breidda i samfunnet.	Tatt til orientering.
Det vil i framtida vere eit behov for ei betre samordning på tvers av sektorar når det kjem til klima og miljø, folkehelse, integrering og inkludering. Friluftsliv har eit større potensiale for å bidra positivt i dette arbeidet. Ein må derfor sjå friluftsliv i samheng med andre regionale planar, det er viktig at dette blir løfta opp i all regional planlegging. Me ser fram til revideringa av «Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv».	Tatt til orientering.
Arealforandringar er den største trusselen mot biologisk mangfald, og andre naturverdiar. Skal ein sikre dei livsviktige økosystemtenestene for framtida så må ein sikre natur- og miljøverdiar, spesielt i arealforvaltninga. Planstrategien bør også fremje arealnøytralitet i tillegg til å ha ein målsetjing om å vere karbonnøytral, og kommunane i Vestland bør ha eit arealrekneskap. Dette vil vere eit viktig reiskap for å kunne nå, og følgje opp målsetjingane om berekraft i strategiplanen.	Tatt til orientering. Behovet for arealrekneskap vil bli vurdert i arbeidet med kunnskapsgrunnlag.
Me håpar det vil blir utarbeid ein god regional sti- og løypeplan som kan sjås i samheng med tilsvarande planar i andre fylker. Ein må og få utarbeid regionale planar som skal ivareta større samhengande naturområde av omsyn til friluftsliv, naturmangfald, andre landskapskvalitetar og reiseliv.	Tatt til orientering. Sti- og løypeplan må bli vurdert i arbeidet med Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv. Sjå elles drøfting a vplanbehov.

<p>Skal ein vera attraktiv i framtida så må ein ha variert natur i stort omfang og kontinuitet. Ein må derfor kartlegge, verdifesta og planfesta naturområda våre slik at dei har eit betre vern i framtida.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Ein må sjå på dei negative ringverknadane «grøn» vindkraft har og innhente erfaringar frå dei prosjekta som er i gang eller har blitt avslutta den seinare tiden. Det er dessverre slik at reiseliv og turisme i liten grad blir tematisert i konsesjonssaker for vindkraftprosjekt. Det er og mange andre tema som fell mellom to stolar og ikkje blir tilstrekkeleg belyst når ein planlegg vindkraftutbygging.</p> <p>Det har og vore ein stor utvikling i kunnskapsgrunnlaget, teknologien, og tankane rundt vindkraft og behovet for den dei siste åra. Ein kan vidareføra regional plan for vindkraft for Sogn og Fjordane utan vidare. Den må reviderast allereie i 2021, dette må til for at ein skal kunne seie noko om vegen vidare og for å sjå på kva ringverknader denne aktiviteten har gitt.</p>	<p>Tatt til følgje.</p> <p>Det vert rådd til å utarbeide ein ny regional plan for fornybar energi.</p> <p>Sjå overordna drøfting av planbehov.</p>
<p>Under temaet «grøn konkurransekraft» er akvakulturnæringa nemnt som ei viktig næring med store miljøkonsekvensar. Forumet synast det er positivt at det er et mål om å ha ein kunnskapsbasert arealpolitikk som veier behov for utvikling mot langsiktig forvaltning og vern, også for vatn. Sidan ønska utvikling bør følgjast opp av konkrete mål i andre planar burde ein oppretta ein berekraftig regional kystsoneplan der ein kan styre akvakultur ut i frå et regionalt perspektiv, tilsvarande som ein har for Sunnhordaland og Ytre Hardanger.</p>	<p>Ikkje tatt til følgje.</p> <p>Sjå overordna drøfting av planbehov.</p>
<p>Omfanget av akvakultur er for stort i fylket, og i tillegg er mange av de største vassdraga regulert til kraftproduksjon (https://atlas.nve.no). Samla belastning på dei anadrome villfiskebestandene er dermed svært høg, og dette bryt openbart med berekraftmåla som ligg til grunn for strategiplanen.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Vannforvaltning og miljømål er tema i Regional plan for vassforvaltning i Vestland.</p>
<p>Ein bør derfor enten redusere mengda oppdrettsfisk i fjordane, eller flytte drifta til lukka anlegg. Berre slik kan man oppnå berekraftig bruk av areala i sjø, noko som også vil sikra at man kan gjenoppta det tradisjonsrike fisket etter laks og sjøaure i Vosso, og mange andre vassdrag på Vestlandet. I den grad fylkeskommunen ønsker å leggje til rette for akvakultur, oppfordrar vi fylkeskommunen til å være framtidsetta og avsette areal på egna steder på land kor verksemda vil forgå i lukka anlegg.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>

Hardanger og Voss museum	
Innspel	Merknad/Oppfølging
<p>Intensjonane i Utviklingsplanen er gode, men vi er usikre på om det er råd å unngå uheldige effektar av sektortankegang. HVM meiner sektorisering skulle vore endå tydelegare peikt på som ei hovudutfordring og flaskehals i høve gjennomføring av Utviklingsplanen. Det er positivt at ein i planen legg opp til ein planstruktur som skal bygge opp under FNs berekraftsmål. Men på dette punktet er det òg uvisst om Vestland fylkeskommune i dette dokumentet har teke inn over seg utfordringane knytt til at ulike sektorar vil vurdere eigne faglege vurderingar og ikkje heilskapleg.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Sektorisering er tydeleg adressert som ei utfordring i planen og måla i den skal bli lagt til grunn for alle regionale planar og all verksemd.</p>
<p>HVM kan slutte seg til dei hovudmåla og strategiane som er foreslått. Likevel vil HVM komme med nokre kommentarar og innspel.</p> <p>Likevel er fylkeskommunen eit viktig forvaltningsnivå, ettersom mange museum har store bidrag frå fylkeskommunen. I det heile er kulturarbeidet til fylkeskommunen ein svært viktig sektor. Ordet «museum» er ikkje nemnd i planen, noko vi oppfattar som ein mangel. Den heilskaplege forvaltinga av kulturfeltet som fylkeskommunen kan få til er etter vårt skjønn underkommunisert i planen.</p> <p>Vi viser her til ICOM sin museumsdefinisjon og etiske regelverk for museum (http://norskicom.no/hjem/). På kulturfeltet er det viktige dokument som legg føringar på politikken, særleg Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida og Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>I rolla som samfunnsutviklar kan fylkeskommunen spele på musea sine kompetansar og aktivitetar, og ikkje minst tilknytning til kultur og samfunn. Musea har potensiale til å bli endå meir knytt til rolla som samfunnsutviklar gjennom utdanning, danning, kunnskapsbank, dialoginstitusjonar.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Strategiane legg opp til å skape nye arbeidsplassar, auke verdiskaping osv. Planen burde òg ha lagt vekt på at det er viktig å ta vare på eksisterande arbeidsplassar, industri, fagmiljø osv. Det er påfallande at det ikkje er nemnt noko om dei truslane som næringslivet, særleg butikkar, står ovafor når det gjeld netthandel. Om ein får liknande utvikling i Noreg som andre land vil fleire regionsentra ligge som spøkelsesbyar om få år.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette vil vere tema i regional plan for senterstruktur og regional plan for næring og innovasjon.</p>
<p>Endra bustadmønster og samferdsle vil kunne føre til endra grunnlag for å drive museum og kulturminnevern i distrikta. Tilgang på kvalifiserte fagfolk, rekruttering og lokale leverandørar kan bli vanskelegare.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>

HVM meiner at planen bidreg til å mobilisere ulike aktørar til å delta i arbeidet med å bygge eit nytt fylke. Men ikkje i tilstrekkeleg grad. Musea kunne i langt sterkare grad vore skreve inn i planen i samband med identitetsbygging, kulturarbeid, tradisjonar, utdanning, reiseliv m.m.	Tatt til orientering. Musea si rolle vil vere tema i Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv.
Under overskrifta «Vestland som leiande kulturregion» står det at «Ein tydeleg kulturell profil kan bidra til å vidareutvikle kulturregionen». Vi ville nok heller sagt at det var ein føresetnad. Kultur og identitet er svært viktige føresetnader for å nå dei strategiske måla i planen.	Tatt til orientering. Utviklingsplanen slår fast at Vestland skal ha ei tydeleg kulturell profil.
Museum og kulturminnevern, som t.d. industriminne, bygningsvern og fartøyvern, er i dag viktige aktørar innan reiseliv, by- og tettstadutvikling, kulturbasert næring. Ein må likevel kunne si at potensialet er større, og forventningane til at dette kan utviklast vidare i ein moderne region er store.	Tatt til orientering
Dei fleste museum har opplegg for skular. Gjennom deltaking og eigen aktivitet vert refleksjon og identitetsbygging understøtta. Dette perspektivet kunne nok vore endå meir framtrédande i utviklingsplanen.	Ikkje tatt til følgje. Er tema i Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv.
HVM meiner Vestland fylke med denne planen har ein god reiskap for å nå måla. HVM vonar det vil bli mogleg å gjennomføre ei heilskapleg forvaltning og utvikling med utgangspunkt i berekraftmåla trass i at det truleg vil vera flaskehalsar knytt til sektortankegang og sentralisering. Ein kan spørje om det burde vore eigen strategi for desse tema.	Tatt til orientering.
Mineralrådet i Vestland	
Innspel	Merknad/Oppfølging
FN sine berekraftsmål har konsekvensar for korleis ei framtidig mineralverksemd regionalt og lokalt kan gå føre seg. Mineral og metall inngår i nesten all vareproduksjon og er ein grunnleggjande føresetnad for verdiskapning i Vestland fylke. Vestland fylke bør ha strategiar for forbruk og ressursuttak av metall, industrimineral og byggjeråstoff.	Tatt til orientering.

<p>Mineralnæringa utgjer ein industri som bidreg til høg verdiskapning med store ringverknader i distrikta, samstundes har næringa stor lokal konsekvens på natur og samfunn. FN sitt bærekraftsmål nr 12 «ansvarleg forbruk og produksjon» inneberer å redusere ressursbruk, miljøydelegging og klimautslepp ved produksjon av ei vare. Difor ligg det store økonomiske og miljømessige gevinstar i utvikling av nye og betre alternative bruksområder for det som i dag er å forstå som overskotsmassar eller ikkje kapitaliserbare massar.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>I dei nasjonale forventningane til regional og kommunal planlegging for 2019–2023 er det forventa at fylkeskommunane og kommunane sikrar viktige mineralførekomstar i planane sine, og veg utvinning opp mot miljøomsyn og andre samfunnsinteresser. Det er også forventa at tilgangen til, og lagringa av, byggjeråstoff må sjåast i eit regionalt perspektiv. Når det kjem til masseforvaltning og mineralressursar, kan det verke som om «utviklingsplan Vestland» ikkje tek tilstrekkeleg omsyn til dei nasjonale forventningane.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Når det gjeld massar og mineral, meiner vi likevel at planlegging er nedprioritert i utviklingsplanen. Rett nok står det at Regional transportplan skal utarbeide prinsipp og strategiar for korleis ein kan utnytte slike massar på ein samfunnstenleg måte. Dette er ei viktig føresetnad for ein sirkulær økonomi». Overskotsmassar bør derimot sjåast i samheng med byggjeråstoff og andre massar i ein eigen regional plan for massehandtering og mineralressursar. Ein heilskapleg, regional plan for massehandtering og mineralressursar vil vere viktig for kommunane i si arealplanlegging.</p> <p>Ei satsing på berekraftig massehandtering og mineralske ressursar i regionen vil:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Redusere vår avhengigheit av land med låg etisk og miljømessig standard. - Bidra til at Vestland blir eit føregangsdøme for berekraftige løysingar for mineralnæringa. - Bidra til full utnytting av overskotsmassar i frå gruver, masseuttak, infrastrukturprosjekt. 	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Dersom vi skal nå våre målsettingar om lågutsleppssamfunn og auka fokus på sirkulærøkonomi, er det vår vurdering at Vestland fylkeskommune bør lage ein eigen temaplan for «massehandtering og mineralressursar».</p> <p>Ein slik plan bør fokusere på;</p> <ul style="list-style-type: none"> - miljøretta masseuttak - redusere produserte overskotsmassar i frå annleggsverksemd og eksisterande masseuttak - bidra til kortreist byggjeråstoff - bidra til mest muleg gjenbruk av produserte overskotsmassar i heile regionen. - Identifisere økonomiske og miljømessige gevinstar i utvikling av nye og betre alternative bruksområder for overskotsmassar. 	<p>Ikkje tatt til følgje</p> <p>Sjå overordna drøfting av planbehov.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Å redusere klima-, miljø- og samfunnsbelastning i frå masseuttak, massehandtering og massetransport. 	
<p>Ved revisjon av regional plan for innovasjon og næringsutvikling bør denne planen legge til rette for ei berekraftig mineralnæring og vidareforedling av kortreiste mineraler. Det er vår vurdering at Vestland fylke må lage ein eigen Vestnorsk mineralstrategi. Ein vestnorsk mineralstrategi bør fokusere på:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eksisterande kunnskapsgrunnlag. - Korleis etablere rammevilkår som stimulerer til ei grøn og verdiskapande mineralnæring. - Utvikling av mineralnæringa utan å belasta natur og menneskeleg aktivitet på ein urimeleg og irreversibel måte - Sosial og miljømessig berekraft. - Legge til rette for at metallurgisk industri i Vestland kan utgjere ein viktig ressurs i vidareforedling av kortreiste mineral. - Involvering av næringsliv, befolkning, interesseorganisasjonar og miljøorganisasjonar. 	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette vil vere vurderast i Regional plan for næring og innovasjon.</p> <p>Sjå elles overordna drøfting av planbehov.</p>
<p>Regional klimaplan må ha eit medviten fokus på kva konsekvens det grønne skiftet får for produksjon, forbruk og resirkulering av energimineral, metaliske malmer, industrimineral og byggjeråstoff i Vestland.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette blir vurdert i prosessen med Regional klimaplan.</p>
<p>Museum Vest</p>	
<p>Innspel</p>	<p>Merknad/Oppfølging</p>
<p>Museum Vest er svært positiv til at utviklingsplanen knytter utfordringsbildet, mål og strategier opp mot FN's bærekraftsmål. Overordna utfordringer er knyttet til klimaomstilling, balansert areal- og naturressursbruk, gode transportsamband og smart mobilitet og grønn konkurransekraft. Kultur har en viktig rolle i dette utfordringsbildet. Kulturens betydning blir tydeliggjort i mål og strategier.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>

Det er viktig at Utviklingsplanen understreker betydningen av å minimere skadevirkningene, både på kort og lang sikt, som følge av pålagte tiltak knyttet til håndteringen av koronaepidemien. For kultur- og reiselivssektoren ser det ut til at pandemien kan få konsekvenser som vil strekke seg over flere år. De erfaringene som gjøres våren, sommeren og høsten 2020, må brukes aktivt i arbeidet med mål og tiltak i blant annet utviklingen av en grønn reiselivsstrategi.	Ikkje tatt til følgje. Reiseliv vil vere tema i Regional plan for næring og innovasjon. Her vil ein vurdere behovet for strategiar.
Samarbeid på tvers av sektorer/næringer vil være viktig for å lykkes. Forvaltningen bør gjennom det enkelte planprosessarbeidet og tiltak i handlingsplaner legge sterkere til rette for slike på tvers samarbeid.	Tatt til orientering.
Museum Vest merker seg vidare at det blir lagt vekt på at en tydelig kulturell profil kan bidra til å videreutvikle kulturregionen og at det profesjonelle kulturlivet bør markere seg i europeisk og internasjonal sammenheng, fremme nyskaping og ytringsfrihet. Dette er i tråd med museets mål og arbeid. Disse forutsetningene og ambisjonene må tydelig bli ført vidare i arbeidet med revidering av plan for kultur, idrett og friluftsliv. planarbeidsprosessen blir det sentralt å drøfte/synliggjøre de erfaringene som krisetiden har gitt. Større vekt på digitale uttrykksformer, og de muligheter som dette gir, vil gjøre noe med museets form, rammer og forventingsbildet.	Tatt til orientering.
Arbeidet med revidering av regional plan for kultur, idrett og friluftsliv skal starte i 2021. Museum Vest støtter at planen blir revidert og at dette arbeidet får en rask oppstart. På den måten får en utviklet en plan som er mer i samsvar med regionens ansvarsområder og samfunnsutfordringer. Her bør ein vektlegge involvering og medvirkning fra sektorer som kanskje tidligere ikke har vært så fremtredende i slike planprosesser. Integrering og inkludering som gjennomgående perspektiv er viktig og vil også kreve mer sektorbredde.	Tatt til orientering.
Norges Automobilforbund (NAF) avd. Fjordane og ytre Sogn	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Skal Vestland vere ein pådrivar for klimaomstilling og nullutslepp er det viktig at ladeinfrastrukturen for elbilar vert utbygd til eit nivå som gjenspeglar utviklinga i den elektriske bilparken. Prisinga på ladinga må vere rettvis og basert på kva ein faktisk får ut av kW og ikkje tida ein lader. Også andre typar drivstoff, t.d. hydrogen og gass, må gjerast tilgjengeleg i takt med at marknaden utviklar seg.	Tatt til orientering. Dette er aktuelle problemstillingar i Regional klimaplan.
Så langt mogleg må det stillast krav om utsleppsfrie bussar og ferjer når ruter vert lyst ut på anbod.	Tatt til orientering. Dette blir vurdert i kvart enkelt anbod.
Privatbilistane kan ikkje åleine gis ansvaret for at dei nasjonale klimamåla vert nådd. Det må leggest til rette for nedgang i utslepp frå andre delar av transportsektoren, inkludert landstrøm til skip og elektrifisering av ferjer, samt overgang til biodrivstoff for å nå dei nasjonale klimamåla innan transport.	Tatt til orientering. Klima er eit sentralt tema i Regional transportplan.

NAF aksepterer regulering av biltrafikk inn til og i byane, men staten og regionar må lene seg tyngre inn i finansieringen av transportinfrastrukturen i byområda. Med mål om redusert biltrafikk skal stadig færre bilistar betale stadig meir i bompengar. Denne modellen er ikkje berekraftig, og difor må finansiering og regulering skiljast ved at bompengar vert avvikla til fordel for fellesskapsfinansiering.	Tatt til orientering.
Skinnegåande transport har ei viktig rolle i eit framtidig berekraftig transportsystem både for gods- og persontrafikk. NAF vil difor jobbe for at jernbanetilbodet rundt dei største byane vert eit betre og meir presist reisetilbod enn i dag.	Tatt til orientering.
Klimaendringane har gjeve utfordringar på vestlandet med større fare for flaum og ras. Resultatet er veglause grender og lange omkøyringar, folk køyrer med hjartet i halsen mange stader og det er store øydeleggingar på veg og natur. Sikring mot ras og flaum gjev tryggare vegsamband, men kan også vere med å hindre større naturkatastrofer.	Tatt til orientering. Dette er tema i Regional transportplan.
God mobilitet, eit godt utbygd kollektivtilbod for reisande og gode overgangar mellom dei enkelte transportmidla vert viktig. Det må vere gode transporttilbod frå distrikta og til Bergen, men også inn mot dei regionale sentera. I Vestland fylke vert det viktig å samordne rutetilbodet og prissonene til dei enkelte busselskapa, samt rabattordningar for ungdom og honnør på buss og ferjer.	Tatt til orientering. Dette må bli vurdert i samband med Regional transportplan og kollektivstrategi.
Gode buss- og ferjetilbod vert også viktig for ungdom som skal mellom heim og studiestad. Dette må gjelde i heile Vestland, ikkje berre innanfor grensene til gamle Sogn og Fjordane og gamle Hordaland fylke.	Tatt til orientering.
I byane må kollektivtransporten vere konkurransedyktig på reisetid. Det må m.a. vere attraktivt å velge kollektivt framfor å bruke eigen bil. Vert reisetida med kollektivtransport vesentleg lenger samanlikna med å nytte eigen bil vil ikkje dette bli oppfatta som eit godt nok alternativ.	Tatt til orientering.
God kommunikasjon mellom by og land krev også trygge lokalveggar. Vestland fylke må få ned forfallet på fylkesvegnettet og sikre rasutsette vegstrekningar.	Tatt til orientering. Tema i Regional transportplan.
Utbygging av trygge gang- og sykkelveggar vil medverke til at fleire kan velge å gå eller sykle i staden for å bruke bilen. Dette er eit godt miljøtiltak, men også eit godt tiltak i folkehelseperspektiv. Vestland fylke bør sjå på mogelegheitene for å legge betre til rette for at busspassasjerar kan ta med sykkel på ein trygg måte for t.d. å sykle noko av reisevegen sin.	Tatt til orientering. Tema i Regional transportplan.

I sentrumsområde der trafikken er stor og det er ei målsetjing å få ned trafikken, bør det satsast på gode parkeringsløysingar i utkanten av sentrumsområdet og gode bussløysingar inn til sentrum. Det må vere krav om nullutslepp frå bussane.	Tatt til orientering. Dette må bli vurdert i kvart einskilde område.
Ferjene er ein del av vegnettet, men kan likevel bli oppfatta som ei barriere for dei reisande. Utvikling av sjølvkøyrande ferjer kan heve frekvensen drastisk. Bruk av transportløysingar må ikkje koste så mykje at folk vert pressa frå å reise og dermed vert hindra i å delta i samfunnet. Der det ikkje finst alternativ, slik som ferjestrekningar, må prisen haldast på eit lågast mogeleg nivå.	Tatt til orientering.
Naturvernforbundet Hordaland	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Naturvernforbundet Hordaland har med glede lest utviklingsplanen. Med glede, fordi FNs bærekraftsmål ligger til grunn for utviklingsplanen. Når vi kommer med innspill til endringer er det fordi vi mener en veldig god plan kan bli enda bedre.	Tatt til orientering
Vi vil likevel foreslå en endring i strategi 2.2. Samfunnet må selvsagt forvalte naturverdiene, men bevaring har en egenverdi og er også avgjørende for å løse natur- og klimakrisen. Siden en regional planstrategi legger rammene for annen regional og kommunal planlegging, mener vi det er viktig at ordet «bevare» er med i strategien. Vi foreslår derfor å endre strategi 2.2 til «Vestland skal sikre infrastruktur, <i>bevare</i> og forvalte viktige natur, - landskaps- og kulturverdier.»	Ikkje tatt til følge. Omgrepet forvalte inneber å finne balansen mellom å bevare og ta i bruk.
Videre vil vi peke på behovet for oppdatert kunnskap for å ta vare på naturen vår. I punkt 4.1 «Behov for regionale planer» nevnes «Regional plan for areal, natur og kulturminneressurser.» Her beskrives behovet for en slik plan godt, men konklusjonen er at en vil bruke denne fireårsperioden på å starte arbeidet med å hente inn og oppdatere kunnskap, som grunnlag for en fremtidig regional plan. Naturvernforbundet Hordaland mener dette arbeidet haster. Viktige naturtyper går tapt, mange viktige arter er sterkt truet og problematikk knyttet til skadelige fremmede arter er stadig økende. Vi vil derfor be om at dette arbeidet prioriteres høyere i planperioden 2020-2024.	Tatt til orientering. Sjå drøfting av planbehov.
NHO Vestland	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Med pandemien som bakteppe har det aldri tidligere vært viktigere at det offentligere er med på å skape gode rammebetingelser for eksisterende og ny næringsvirksomhet. Fremtidens næringsliv bygges på våre fortrinn. Vi må derfor ta i bruk de mulighetene og fortrinnene vi har i Vestland.	Tatt til orientering

<p>NHO har gjennom innhenting av et systematisk kunnskapsgrunnlag det siste året jobbet med å identifisere Norges muligheter og fortrinn, et veikart for fremtidens næringsliv. Rapporten identifiserer ti ambisjoner for en bærekraftig fremtid mot 2030:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Høyere verdiskapning 2. Høyere yrkesdeltakelse 3. Større privat sektor 4. Utenriksøkonomi i balanse 5. Reduserte klimagassutslipp 6. Øke innovasjons- og omstillingsevnen 7. Tette kompetansegapet 8. Konkurransedyktig skattetrykk 9. Høy tillit 10. Høyere organisasjonsgrad <p>Vi håper fylket vil ta med seg punktene videre i sitt arbeid for å utvikle vår region. Sammen legger vi det beste grunnlaget for å skape lys og liv i by og bygd.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Regionen vår står godt rustet til å ta posisjoner innen ny grønn næringsutvikling, men det må jobbes proaktivt for at vi skal klare å utvikle oss. Det er viktig at fylkets planverk tar innover seg de fremtidsutsikter, problemstillinger, behov og utfordringer næringslivet i Vestland har. Ulikt planverk må være oppdatert og derfor rulleres jevnlig. Og man må ha god dialog med næringslivet rundt bruk av virkemidler og reguleringer underveis.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Behovet for rullering/revidering av planar vert vurdert i regional planstrategi kvart 4. år.</p>
<p>I tillegg til de overordnede ambisjonene vil vi konkret vektlegge fylket ansvar for samferdsel og kompetanse som to viktige premisser for næringsutvikling i vår region.</p>	<p>Tatt til orientering</p>
<p>På fylkesvegnettet er det et stort vedlikeholdsetterleap. Dette må utbedres for å bygge regionen bedre sammen, skape større bo- og arbeidsmarkedsregioner og for at vi unngå store effektivitetstap. I fylkets eksisterende regionale transportplan vil vi særlig fremheve viktigheten av å komme i gang med bygging av traseen Svelgen – Indrehus på fylkesvei 614.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette må bli vurdert i arbeidet med Regional transportplan.</p>
<p>Vi ønsker også å heie frem utviklingen av utslippsfrie grønne hurtigbåter som fylket nå er i prosess med å få realisert. «Spillover»-effekten, på både kort og lang sikt, som slike offensive offentlige anbud kan få for næringslivet i regionen kan ikke underdrives. Prosjektet må ses i sammenheng med andre ambisjoner man har for å realisere ny grønn infrastruktur og grønne verdikjeder. Her har næringslivet i regionen store ambisjoner også innen blant annet havvind, elektrifisering, samt karbonfangst- og lagring.</p>	<p>Tatt til orientering</p>

Humankapitalen er derimot vår viktigste nasjonalformue. Fylkeskommunen forvalter et viktig ansvar for denne formuen i form av fagskoler og videregående opplæring. I tillegg har fylkeskommunen blant annet ansvar for utdeling av midler til bedriftsintern opplæring. Næringslivet har i flere år meldt om et stort udekt kompetansebehov på flere områder. Blant annet har vi stor mangel på fagarbeidere, teknologer og ingeniører. Vi må jobbe enda bedre sammen for å sørge for rett dimensjonering av utdanningene slik at vi får den arbeidsstyrke som vi trenger for å bygge regionen og for å bygge landet. Arbeidslivets parter må tas med videre i dette arbeidet. Og samarbeidet med fagskolene styrkes.	Tatt til orientering.
Naustforeininga Nytt i Naust	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Ordet kystkultur er ikkje nemnt i utviklingsplanen. Kystkulturen er felles for heile vårt nye kystfylke og alle kommunar har gamle kulturbygningar i strandsona. Desse bygningane og kulturmiljøet er felles for heile fylket og skulle vore marknadsført som vår felles fylkesidentitet.	Tatt til orientering.
Mykje av det kulturbaserte, er i ferd med å forsvinna grunna manglande fokus og arbeid med å finne praktiske løysningar for eigarane av gamle bygningar. Dette gjelder spesielt i strandsona. Flotte bygningar langs hele kysten står til forfall da det er tilnærma umogleg å få dispensasjon frå plan- og bygningsloven. Slike bygningane er felles for alle kommunar i Vestland fylke. Dei kunne vore symbolet for fellesskapet i fylket og har særlege fortrinn innanfor turisme og reiseliv.	Tatt til orientering.
Kvart år vert det bygd mange nye bygg i strandsona. Gamle bygg rotnar på rot, og kulturminner med dei. Vi kjem nærare nullutslepp ved å ta gamle bygningar i ny bruk. Riksantikvaren har som motto, vern gjennom bruk.	Tatt til orientering.
Kysten har titusen tal av naust og andre bygg som det i dag ikkje er næringsaktivitet i. Desse er eit regionalt fortrinn og ved å ta desse bygningane i ny bruk kan vi skapa ny aktivitet og arbeidsplassar. Det byggjer også på hovudmåla som omstilling og grøn konkurransekraft.	Tatt til orientering
Vestlendingane sin kultur er knytt til kyst og hav. Det er derfor viktig at Vestland fylke støttar opp om kystfolket sine ambisjonar til å bruka og ivareta dei ressursane som vi har arva frå tidlegare generasjonar.	Tatt til orientering.

Sjømatbedriftene	
Innspel	Merknad/Oppfølging
<p>Sjømatbedriftene forstår det slik at KMD legg til grunn at Fylkestinget har vedteke at plankartet skal rullerast i inneverande planperiode (2020-2024), og at kommunane og næringsaktørane skal trekkast inn i arbeidet.</p> <p>Sjømatbedriftene viser også til at Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) i sitt brev av 23. mai 2018 peiker på at dei faglege utgreiingane som er gjennomført i forkant av den vedtekne strukturen for lokalisering av akvakulturverksemder, ikkje er gode nok og ikkje har teke tilstrekkeleg omsyn til næringa.</p> <p>Sjømatbedriftene ber Vestland fylkeskommune om å følgje opp vedtak frå Hordaland fylkesting og innspel frå ulike departement om behovet for ei snarleg rullering og syte for at Regional plan for Sunnhordland og ytre Hardanger blir rullert, og at ein slik rullering blir gjort i inneverande planperiode.</p>	<p>Ikkje tatt til følgje.</p> <p>Sjå overordna drøfting av planbehov.</p>
Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag	
Innspel	Merknad/Oppfølging
<p>Etter vårt syn har planen for lite fokus på jordbruk og jordbruksareal. Jordbruk er nemnd fleire plassar i planen, mellom anna under «Balansert og planstyrt areal- og ressursforvaltning», men sjølv om jordbruk og matjord vert lista opp saman med andre område, er ikkje dette nok. Me meiner at jordbruk burde ha ein eigen temaplan. Klima, transport, villrein mm. har eigne særskilde planar, eit så vesentleg område som jordbruk burde også ha det. Det er heilt avgjerande at jordressursane vert teke omsyn til og forvalta på ein berekraftig måte.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Sjå overordna drøfting av planbehov.</p>
<p>«Nedbygging eller beslaglegging av areal er den største utfordringa for å ivareta naturmangfaldet. Vi skal ha ein kunnskapsbasert arealpolitikk som veier behovet for utvikling mot langsiktig forvaltning og vern av arts- og naturmangfald, landskaps- og friluftsverdiar, kulturminneverdiar på land, under jorda og i vatn.» (side 23). Her syns me det ville vera naturleg å ta med jordbruksareal. Dessverre viser det seg at det er altfor lett å ofra jordbruksareal til andre formål. Det er trong for ei klar målsetjing.</p>	<p>Tatt til følgje.</p> <p>Jordbruksareal vert skriven inn i teksten.</p>
<p>Fylkespolitikarane med interesse for utvikling av jordbruket må særleg sjå på investeringsmidlane som går til jordbruket gjennom Innovasjon Norge. Det må koma ei regionalt styrt interesse som involverer fleire enn jordbruket sine eigne organisasjonar, og der fylkespolitikarane markerer korleis framtida skal vera i dette nye storfylket. Investeringspolitikken i jordbruket er den eine sterkaste utviklingstrenden som kan styra jordbruket i ei betre retning.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>

Sogn og Fjordane Ungdomslag (SOFUL)	
Innspel	Merknad/Oppfølging
SOFUL er glad for at Utviklingsplan for Vestland er tydeleg på at berekraftsmåla til FN skal styre utviklingsarbeidet i Vestland fylke.	Tatt til orientering.
Vi er og glade for at viktig premiss er at fylket skal vere pådrivar for eit regionalisert og desentralisert Norge. Dette er ei viktig ramme kring resten av måla i planen. I dette kviler det eit stort ansvar på Vestland fylke som medspelar og bidragsytar til å sikre levande lokalsamfunn, og at alle har like mogelegheiter til å delta i den breie verdiskapinga.	Tatt til orientering.
I ambisjonen om at Vestland fylkes skal vere ein leiande kulturregion er det viktig at fylket ikkje gløymer den viktige underskogen som det frivillige og desentraliserte kulturlivet er for Vestland som regionalisert fylke. SOFUL understrekar at utviklingsplanen må verdsetje at kultur og kulturarbeid har eigenvekt.	Tatt til orientering.
Organisasjonseigde kulturhus gir eit stort potensiale til både mobilisering og betre samordning mellom ulike offentlege og private aktørar. I det vidare arbeidet må fylket skaffe seg betre oversikt over dei 800 organisasjonseigde kulturhusa i fylket, og kva aktivitetar som finn stad der og kva mogelegheoter som ligg der. Desse husa har og eit ubrukt potensiale når det gjeld arbeid med brei inkludering – ungdom, innvandrarar og menneske med ulike former for funksjonsnedsetting.	Tatt til orientering. Dette er understreka i teksten i mål 4.
Vestland Teater	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Ein vellukka distriktpolitikk føreset at det blir utvikla sterke kunstnariske og kulturfaglege miljø, og utanfor dei store byane. Ressurspersonar med kunst- og kulturfagleg kompetanse er med på å gjødsle distrikta, og gjer småstadar betre i stand til å utvikle seg og møte framtida.	Tatt til orientering.
Det nye fylket sin ambisjon om å bli Norges leiande kulturregion er god, men den må komme alle i fylket til gode, uavhengig av kvar dei har valt å busetje seg. Teater Vestland sitt samfunnsoppdrag er å produsere scenekunst til alle som bur i regionen. Teateret har turnert i 43 år og er det teateret i det nye fylket som har lengst erfaring med å produsere profesjonelle framsyningar og turnere dei ut i distrikta. På det viset er Teater Vestland ein essensiell bidragsytar til å binde regionen saman. I tillegg er teateret, som nemnt, eit regionalt kompetansesenter. Dei neste åra skal vi arbeide vidare for at denne kompetansen skal kome heile fylket til gode.	Tatt til orientering.

<p>Eit godt kulturtilbod gir driv- og drakraft for vidare utvikling av fylket. Eit levande og variert kulturliv vil skape samhald og trivsel, og gjere fylket rusta til å møte dei utfordringane og mulegheitene vi har framfor oss. Teater Vestland bidreg med gode og spanande kunstopplevingar, og er med på å gjere det attraktivt å bu i heile fylket.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>I denne samanheng er det og relevant å peike på at Teater Vestland i dag er det einaste teateret i Noreg som turnerer med større produksjonar i nynorsk språkdrakt. Vi meiner det er av nasjonal verdi og relevans at innbyggjarane får tilbod om teateropplevingar av høg kunstnarisk kvalitet på nynorsk.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Det er prisverdig at Vestland, som det står i Utviklingsplanen, «skal vere pådrivar for eit sterkt og uavhengig regionalt kunst- og kulturliv med førsteklasses kvalitet, og ta ein sentral plass på den nasjonale og internasjonale scena.» Men, for å kunne ta en sentral plass nasjonalt og internasjonalt og vere ein leiande kulturregion, er det viktig å stimulere til nyskaping og samarbeid på tvers i det nye fylket.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Trygg Trafikk</p>	
<p>Innspel</p>	<p>Merknad/Oppfølging</p>
<p>Ut frå berekraftsmål 3 med tilhøyrande delmål, kan det vera naturleg å vurdere innarbeiding av helse og tryggleik som sentralt premiss for vidare samfunnsutvikling i hovudmålsstrukturen. Særleg når me veit at ras er noko mange i distrikta er uroa for.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Helsefremjande lokalsamfunn er trekt fram fleire stader i planen.</p>
<p>For trafikktryggleiksarbeidet sin del er det positivt at det er nemnt som tema under Mål 3 om Trygg og miljøvenleg mobilitet. Her vert det peika tydeleg på nullvisjonen som strategisk rammeverk for å jobba vidare med trafikktryggleik, noko som koplur fint nasjonale målsetjingar med det vidare regionale utviklingsarbeidet.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette vil vere tema i Regional transportplan.</p>
<p>Me er godt nøgde med at det vert peika på utfordringane knytt til det store forfallet og etterslepet på fylkesvegnettet, og dei negative innverknadane for trafikktryggleiken i kombinasjon med den auka risikoen for m.a. rasfare.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette vil vere tema i Regional transportplan.</p>

<p>Ei problemstilling som godt kan tydeleggjerast, er risikobiletet for gåande og syklende gitt at ein lukkast med ei reisemiddelfordeling frå bil og kollektiv til meir gange og sykkel. Me har etter kvart ganske gode data på kor omfattande denne utfordringa er og kan bli i framtida. Det er viktig å tydeleggjera den sentrale koplinga mellom nullvekstmålet og nullvisjonen.</p> <p>Slik sett kan fylkeskommunen vurdere å utvida omtalen under punkt 1.3 i planen, der omtale av utrygge skuleveggar er nemnt i samband med Gode transportsamband og smart mobilitet, og kombinera dette med trafikktryggleiksperspektivet. Undersøkingar viser at manglande oppleving av god trafikktryggleik er ein viktig faktor som hindrar folk i å velja sykkelen, så også i Bergen. Trafikktryggleik er også ein sentral verdi som kan sjåast i samanheng med Attraktive stader og gode nærmiljø.</p>	<p>Tatt til følgje.</p> <p>Tryggleik vert skriven inn i kap 1.3 om Gode transportsamband og mobilitet.</p>
<p>Det er særst positivt at fylkeskommunen vil revidera Regional transportplan, vidareføra Regional areal- og transportplan og Regional folkehelseplan. Generelt er me opptekne av at relevante planar for trafikktryggleiken òg har god omtale av trafikktryggleik som tema og nullvisjonen som strategisk rammeverk for samferdsleutviklinga.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Vestland idrettskrets</p>	
<p>Innspel</p>	<p>Merknad/Oppfølging</p>
<p>Frivilligheten er bærebjelken i virksomheten vår, og vi er opptatt av at denne må vedlikeholdes og styrkes. I planen er dugnad og frivillighet trukket frem som en viktig del av kultur- og idrettslivet i Vestland. For at idrett og frivillighet skal kunne spille den rollen vi ønsker, er det avgjørende at denne sektoren gis gode vekstvilkår.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Vi ønsker å delta aktivt i oppnåelsen av gode målsettinger i planen. Vi finner stor grad av samsvar mellom målsettinger i planen og formuleringer i idrettskretsens eget strategiske dokument for samme periode. Vi ønsker å legge vekt på arbeidet med bedre idrettslag, livslang idrett og flere og bedre idrettsanlegg. Idretten skal være mangfoldig og tilrettelaget for alle aldersgrupper og alle nivå.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Vi setter stor pris på at planen peker på viktigheten av å ivareta ungdoms behov for trivsel og tilhørighet.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Vi liker den offensive tilnærmingen i målsettingen om «Vestland som leiande kulturregion».</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Vi er glade for at planen trekker fram at ingen skal utelates. Idretten legger stor vekt på at idretten skal være for alle. Vi arbeider for å redusere økonomiske barrierer for deltakelse og for gode rammevilkår for idrettslagene. Dette er et sentralt virkemiddel for å forebygge utenforskap.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>

Utviklingsplanen vil være et godt styringsdokument for utviklingen av Vestland. Selv om dette er en overordnet plan, kunne vi ønske oss at idrett og frivilligheten ble pekt på i noen flere sammenhenger som det gode verktøyet vi mener at den er for å oppnå flere av målene i planen. Vi støtter at det skal utarbeides en regional plan for kultur, idrett og friluftsliv med oppstart i 2021.	Tatt til orientering.
Vestland innvandrerråd	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Innspill til 1.3 Utfordringer for fylket og regionane: 5. Digitalisering av samfunnet: Lavinntektsfamilier bør få økonomisk støtte til å skaffe naudsynt utstyr og programvare til å delta digitalt. Gratis opplæring er nødvendig for å øke de digitale ferdighetene hos bl.a. innvandrere og eldre.	Tatt til orientering. Dette er for detaljert i ei overordna Utviklingsplan.
Hvis andelen personer med kun grunnskoleutdanning øker, er det på tide å øke antallet tilgjengelige yrkesfaglige skoleplasser med praksisplasser. Slik kan elevene kombinere skole og praksis fra første år, noe som kan virke motiverende.	Tatt til orientering.
Innspill til 1.3 Utfordringer for fylket og regionane: 8. Eit fornyande, profesjonelt og frivillig kulturliv. Her er det viktig å inkludere innvandrernes kulturarv i form av mat, musikk, dans, kunst, skuespill o.l.	Tatt til orientering. Kulturliv inkluderer her all kultur.
Vi savner et konkret punkt som går på utfordringer knyttet til innvandrere når det gjelder å minske ulikheten i samfunnet mellom innvandrerbefolkningen og majoritetsbefolkningen.	Tatt til orientering. Ulikskap er tema i mål 4 og inkluderer alle samfunnsgrupper.
Vestland Innvandrerråd (VI) ønsker å bli aktivt involvert i fylkeskommunen sin politikktutforming for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen	Tatt til orientering.
VI ønskjer seg øremerkede tilskuddsordninger til idrett og friluft for barn og ungdommer blant innvandrerbefolkningen	Tatt til orientering. Kan bli vurdert i Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv.
VI ønskjer distriktsbosetting i kombinasjon med tilbud om jobbtrening og/eller fagopplæring for innvandrerfamilier med små barn og ungdommer	Tatt til orientering.
VI ønskjer et forsterket språktilbud til innvandrerbefolkningen, samt en generell kompetanseutvikling i forhold til integrering og inkludering	Tatt til orientering.

Vi ønsker tilrettelegging for aktiv involvering/deltakelse av innvandrerbefolkningen i lokaldemokratiet	Tatt til orientering.
Vi ønsker offentlige brukerutvalg for de sentrale tiltakene der innvandrerbefolkningen er godt representert	Tatt til orientering.
Vestland musikkråd	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Det er riktig, og viktig, at FNs bærekraftsmål skal gjennomsyre fylkeskommunens planarbeid. Vi ser også at det er nødvendig for fylkeskommunen å ha et system for å sikre og overvåke måloppnåelse. Måloppnåelse må derfor beregnes på grunnlag av indikatorer som allerede er tilgjengelige, og ikke føre til økt rapportering og administrasjon, spesielt for de frivillige organisasjonene.	Tatt til orientering.
Vestland musikkråd mener det er viktig å tydeligere definere frivillighetens rolle i Vestlandsamfunnet. Vi støtter «Hovudutval for kultur, idrett og integrering» sitt vedtak om å utarbeide en frivilligpolitisk strategi, noe som må inn i denne utviklingsplanen.	Tatt til orientering. Arbeidet med ein slik strategi er i gang. Utviklingsplanen er tydeleg på at samarbeid med frivillig sektor er viktig.
I det innledende kapittelet om fylkets og regionenes ti største utfordringer blir ungdom særlig trukket fram, blant annet grunnet utflytting og frafall fra organiserte fritidsaktiviteter. Vi kan ikke se at den utfordringen er tatt videre i hovedmålsettingene i utviklingsplanen.	Tatt til orientering. Gjennom mål, strategiar og tekst er dette dekkja, spesielt i mål 4.
Det er varslet en revisjon av regional plan for kultur, idrett og friluftsliv. Det er uklart formulert i utviklingsplanen om denne revisjonen skal resultere i en felles kulturplan for Vestland, eller bare innarbeide nye oppgaver knyttet til friluftsliv, kulturarv og integrering. Det må på plass en felles kulturplan for Vestland dersom vi sammen skal lykkes med å bygge felles identitet og forståelse som overskrider tidligere kommune- og fylkesgrenser.	Tatt til følge. Avsnittet om Regional plan for kultur, idrett og friluftsliv vert tydeleggjort på at det skal bli laga ei felles plan for Vestland.
Alt i alt mener vi i Vestland musikkråd at høringsforslaget lykkes i å definere noen retningsgivende mål for Vestland, samtidig som det er så åpent at det ikke er til hinder for kreativitet og utvikling.	Tatt til orientering.
Vestnorske teater	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Vi er særleg glade for at det ved sida av ei ambisiøs satsing på eit grønt skifte er tufta mange tankar på regionen sin identitet som verdiskapande. Det meiner vi også er vesentleg i eit kulturelt perspektiv.	Tatt til orientering.

Eit sterkt og levande kunst og kulturfelt vil gjere livet i regionen rikare og det vil styrke vår identitet som verdiskaparar på nasjonalt plan. Vi har sett mange gode døme i musikken og i litteraturen på dette. Det er viktig at ein utviklingsplan for nye Vestland er ambisiøs på vegner av heile verdikjeda som løftar fram nye, sterke vestnorske stemmer.	Tatt til orientering.
Vi treng desentraliserte moglegeheiter for talentutvikling liksom vi også må jobbe for eit sterkare mangfald i denne rekrutteringa. Det Vestnorske Teateret trur at framtida for regionen er avhengig av at dei ytringar som kjem til orde og dei talent som vert utvikla her avspeglar sentrum og periferi, så vel som eit aukande kulturelt mangfald i regionen.	Tatt til orientering.
Vi vil understreke viktigheita av ein sterk storby som inkluderande motor for Vestland. Bergen er viktig. Fylket treng sterke profesjonelle institusjonar og produksjonsmiljø som er store nok til å utvikle OG halde på kunstnarlege krefter i regionen.	Tatt til orientering.
Både for regionen si samlande identitetsskaping og for regionen sin synlegheit nasjonalt er satsinga på det nynorske språket avgjerande. Vi har ein demokratiserande arv å forvalte som nynorskregion. Eit tradisjonsmedvite vern av språket og ei dynamisk utvikling av nynorsken bør stå i høgsetet for Vestland sin kulturpolitikk.	Tatt til orientering.
Bergen hamn	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Ingen konkrete eller relevante innspel.	Tatt til orientering.
HAFS Regionråd	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Skal vi auke forståinga for balansert areal- og naturressursbruk, må Vestland ta på seg rolla som pådrivar for eit forenkla og meir differensiert plansystem både på regionalt og kommunalt nivå.	Tatt til orientering.
Grøn konkurransekraft og smart mobilitet er viktig i heile Vestland, men det må vere ei klar fylkeskommunal oppgåve å sikre at rekninga for omstillingar i transportsektoren ikkje aukar avstandsulempene for dei som allereie betalar ein ekstra pris (ferjebillett) for å komme inn på fylkes- og riksvegnettet.	Tatt til orientering.
Det er ei utfordring for fylket og regionane korleis ein skal samarbeide med «botn-opp-initiativ» på ein konstruktiv måte, og det er ei svakheit ved utfordringsbiletet at dette perspektivet ikkje er med.	Tatt til orientering.

HAFS regionråd deler visjonen om eit nyskapande og berekraftig Vestland, og støttar fullt ut at planen må ha ei «heilskapleg tilnærming til utviklingsspørsmål på tvers av fag og sektorar» Regionrådet er også godt nøgde med at tanken om samarbeid for måloppnåing ser ut til å vere gjennomgåande i heile planstrategien.	Tatt til orientering.
HAFS Regionråd støttar målet og dei 4 utvalde strategiane.	Tatt til orientering.
Internasjonalt samarbeid bør forsterkast på alle nivå. Vestland fylkeskommune kan mellom anna gjennom ulike parkar og parkinitiativ i fylket ta eit leiarskap for å kople kommunar, lokalsamfunn, verksemder og FOU-institusjonar i felles prosessar. I denne samanheng kan ein ei integrert og gjennomgåande satsing på natur- og kulturarv, skape grunnlag for framtidretta og berekraftig reiseliv.	Tatt til orientering. Dette må blir vurdert i oppfølgande planarbeid.
HAFS Regionråd støttar at Vestland skal vere ein pådrivar for utflytting av statlege arbeidsplassar, og krev at dette må skje på ein slik måte at det styrkar ulike større bu- og arbeidsområde i heile fylket.	Tatt til orientering.
I informasjonssamfunnet står sjølv språket fram som det viktigaste fundamentet for nyskaping. God språkkjensle og kreativ skrivning er avgjerande for dei fleste nyskappingsprosessar. I dette biletet har Vestland eit særskilt ansvar for nynorsk og nynorsk språkhistorie.	Tatt til orientering.
Regionrådet er samde i at langsiktig og balansert arealforvaltning er viktig for Vestland, men det er også viktig at kommunane og lokalsamfunna kan nå fram med sine lokale interesser i planprosessane. Vestland fylkeskommune må vere ein pådrivar for betre differensiering og meir bruk av lokalt skjønn i alle planprosessar.	Tatt til orientering.
HAFS Regionråd meiner at Vestland fylkeskommune skal presse aktivt på for å få utbygging av vindkraft regulert etter plan- og bygningslova, og at det blir etablert eit skatteregime som sikrar at ein langt større del av overskotet går tilbake til vertskommunane.	Tatt til orientering.
Grøn omstilling er eit gjennomgåande tema i planen og sirkulærøkonomi er eit mykje brukt omgrep. HAFS-regionen har mange små lokalsamfunn der den lokale butikken utgjer viktig servicepunkt og viktige arbeidsplassar. Det er ønskjeleg å få gjort ei analyse av om det finst ein miljøgevinst ved å erstatte samordna anbudsstyrte kommunale innkjøp med meir kortreist handel.	Tatt til orientering. Dette kan vurderast i oppfølgande planarbeid.
HAFS regionråd meiner at utviklingsplanen for Vestland må ha eit klart uttalt mål om å oppretthalde busetnadsmønsteret, og at utvikling av senterstruktur og bu- arbeids- og serviseområde må skje i lys av dette overordna målet.	Tatt til orientering. Utviklingsplanen er tydeleg på at det er ønskjeleg med utvikling i heile fylket.

<p>HAFS regionråd meiner at Vestland fylkeskommune også må vidareutvikle strategiar for korleis ein kan samhandle med frivillig sektor og kommunar om lokalsamfunnsutvikling i utkantbygdene – dvs vidareføre og forsterke bygdeutviklingsprogrammet Liv og Lyst.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette bør følgjast opp i vidare planarbeid.</p>
<p>Attraktive stader og gode nærmiljø er avgjerande for å oppretthalde eit desentralisert bustadmønster og sikre god utnytting av ressursgrunnlaget i heile fylket. Difor må Vestland i tillegg til by- og regionutvikling og større bu- og arbeidsmarknadsregionar, også satse på «utkantens urbanitet» d.v.s små tettstader og lokalsamfunn med gangavstand mellom arbeidsstad, servicefunksjonar og bustad.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>For å kunne realisere læringsstrategien vil det vere heilt avgjerande å oppretthalde eit desentralisert skulemønster. God oppfølging frå grunnskule til vidaregåande og gode praksisordningar i lokalt næringsliv, kan redusere utanforskap og hindre dropout frå vidaregåande skule.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Små lokalsamfunn kan ofte vere gode integreringsarenaer for flyktningar og asylsøkjjarar, og Vestland fylkeskommune bør vere ein pådrivar for at også mindre kommunar får høve til å ta imot flyktningar.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>HAFS regionråd er negative til vidareføring av regional plan for vindkraft i Sogn og Fjordane og ønskjer at denne snarast mogeleg skal erstattast av ein samla klimaplan for Vestland.</p>	<p>Delvis tatt til følge.</p> <p>Det er rådd til å utarbeide ein ny regional plan for fornybar energi.</p> <p>Sjå overordna drøfting av planbehov.</p>
<p>HAFS regionråd meiner at det skal vere ein overordna strategi i Vestland fylkeskommune å satse på regionalparker, geoparker, biosfæreområde og verdsarvområde for å skape internasjonal merksemd om fylket sin unike natur- og kulturarv, og styrke lokal verdiskaping basert på samarbeid på tvers av institusjonar, organisasjonar og forvaltningsnivå.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette kan bli vurdert i oppfølgande planar.</p>
<p>HAFS Regionråd meiner også at det bør vere ein overordna strategi for fylkeskommunen å formalisere eit tett og forpliktande samarbeid med regionråda i det nye fylket. Slikt samarbeid vil kunne bygge ned tersklar mellom forvaltningsnivåa, skape forankring for dei fylkeskommunale satsingane, og forsterke effekten av interkommunalt samarbeid.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Sjå overordna drøfting av regionråd.</p>

Hardanger Regionråd	
Innspel	Merknad/Oppfølging
<p>Utviklingsplanen må differensiera mellom by og distrikt ift utfordringar og mogelegheiter for utvikling. Fylkeskommunale planar må ikkje vera på kollisjonskurs med distrikta sine behov. Fylkeskommunen må skilja og balansera mellom byregionar og distriktsregionar ift. ressursinnsats og tiltak. Attraktive kommunar og regionar er ein styrke for heile fylket.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette må vurderast i oppfølgande planar.</p>
<p>RTP vil vera ein særst viktig plan for alle regionane i fylket. God utvikling av både digital og fysisk infrastruktur vil verta ein nøkkel for utvikling og vekst i Vestland fylke. Rassikring og vegutbetring i desse distrikta må prioriterast langt sterkare i nasjonale transportplanar enn det som har vore tilfellet dei siste tiåra.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Inkluderande arbeidsliv må vera eit satsingsområde for fylkeskommunen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sosialt entreprenørskap og samskaping - Like tilbod for heile fylke - Stimulera til regional samhandling innanfor ulike næringar. t.d. matproduksjon 	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Fylkeskommunen er oppmoda om å ta eigarskap til prosess for å harmonisera samhandling og avtaleformer mellom fylkeskommunen og regionråda.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Sjå overordna drøfting.</p>
<p>Digitalisering - desentralisera fylkeskommunale funksjonar. Statlege arbeidsplassar til fylket. Fylkeskommunen må arbeida hardt for å tilføra regionane statlege og fylkeskommunane arbeidsplassar. Ved å ta i bruk ny teknologi kan ein finna fleksible løysingar ift. utdanning og arbeidsplassar</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Utviklingsplanen for Vestland er tufta på FN's berekraftsmål. Fokus på berekraft - grøn omstilling, klima og miljø må prega alle planar framover. Klimanøytral energiutvikling må verta eit satsingsområde. Me har stort potensial for meir produksjon av fornybar energi. Vindkraft er kontroversielt, meirproduksjon bør difor skje ved å effektivisera eksisterande vasskraftverk i tillegg til vidare skånsam utbygging av ny vasskraft. Krafta må vidareforedlast der den vert produsert, her peikar produksjon av energiberarar som hydrogen eller ammoniakk seg ut. For Hardanger vil vidare utviklingsarbeid for å stimulera til auka bruk av hydrogen vera ein prioritet. Hardanger har som mål å verta "Hydrogenregionen i Norge".</p>	<p>Tatt til følgje.</p> <p>Det vert tilrådd å lage ei ny regional plan for fornybar energi.</p> <p>Sjå overordna drøfting av planbehov.</p>
<p>Vi oppmodar sterkt til at Utviklingsplanen for Vestland inneheld ei revidering av Industristrategi for Sogn og Fjordane 2016–2025, slik at denne blir å gjelde for heile nye Vestland fylke.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette vil bli gjort gjennom arbeidet med Regional plan for næring og innovasjon.</p>

<p>Kompetanse tilpassa arbeidslivet sine behov må ha fokus også for fylkeskommunen sine planar. VGS er viktig for Hardanger. Å tilpassa studietilbodet i vidaregåande skular er det viktigaste tiltak og å sikra nok tilgang på kvalifisert arbeidskraft til verksemdene i regionen. Det må også nemnast fokus på desentralisert høgskuleutdanning. Høgskuleutdanning som kan takst lokalt i regionen vil medverka til å hindra hjerneflukt. Ein kan då kan betre utnytta evne og talent som finst mellom folk. Samhandling VGS-NAV-Næring må vera eit stikkord for plangrunnlag knytta til kompetanse.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette er relevant for Regional kompetanseplan.</p>
<p>Styrkja regionale senter - bygdebyar. Sterke regionsenter er avgjerande for å skapa utvikling og vekst i regionane. Fylkeskommunen må vera ein tilretteleggjar og pådrivar for at regionsentra vert gjort endå sterkare gjennom t.d. fortetting. Det regionale tenestetilbodet må styrkast.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Tema i Regional plan for senterstruktur.</p>
<p>Distriktskommunane i Noreg har større utfordringar med «eldrebylgja» enn sentrale strok. Sterkare fortetting i regionale og lokale sentra vil bidra til ei meir kostnadseffektiv eldreomsorg, der eldre kan bli buande lengre heime. Digitalisering gjev stadig nye moglegheiter for desentralisering av offentlege oppgåver og tenester. T.d. bør oppgåver innanfor fylkeskommunal administrasjon vurderast flytta til regionsentra.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Fylkeskommunen må ta styring for utarbeiding av ein regional plan for reiseliv (masterplan), ein regional plan for landbruk og ein industristrategiplan. Desse planane må koma til syne og vera del av Utviklingsplanen og ikkje berre i underliggjande temaplanar.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Sjå overordna drøfting av planbehov.</p>
<p>Kystrådet</p>	
<p>Innspel</p>	<p>Merknad/Oppfølging</p>
<p>I all hovudsak støttar vi utfordringsbiletet og dei overordna måla som ein legg til grunn i planen. Vi saknar likevel litt meir tydelege formuleringar, satsingar og strategiar for å nå dei overordna måla.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Vi saknar tydelegare formuleringar om kysten og kystnæringane si rolle for å nå dei strategiske måla i utviklingsplanen. I nær sagt alle berekraftmåla og dei strategiske måla så vil kysten og utviklinga av kysten vere avgjerande. Fylkeskommunen må ha eit medvite forhold til at om ein skal oppnå dei overordna måla, så spelar kysten, kystkommunane og kystnæringane ei heilt avgjerande rolle. Dette bør difor innarbeidast i planen.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>

Infrastrukturen langs kysten er generelt sett i betydeleg dårlegare stand enn elles, og den er i all hovudsak fylkeskommunal. Fylkeskommunen har difor både eit særleg ansvar, men og ein stor muligheit, i å satse på utvikling og vekst i kystkommunane i åra framover.	Tatt til orientering.
Vi ønsker å invitere Vestland fylke til å samarbeide med Kystrådet om å lage ein samla strategi/plan for framtidens klimavennlege transport på kysten, der ein samtidig kan bli ein føregangsregion på å ta i bruk ny teknologi som fartøy med nullutsleppsteknologi, infrastruktur for innfasing av hydrogen, uttesting av autonome fartøy etc.	Tatt til orientering. Dette kan bli vurdert i arbeidet med Regional klimaplan.
Balansert areal- og ressursforvaltning er trekt fram som ei viktig – og krevjande – utfordring i Utviklingsplanen. Vi er samde i måla om ei langsiktig og balansert arealforvaltning, men opplever i praksis mange døme på krevjande prosessar knytt til arealbruk opp mot fylkeskommunale/statlege organ. Dette er eit viktig og krevjande tema for mange distriktskommunar, som vi ønsker å få til betre, meir føreseielege prosessar med opp mot fylkeskommune og regional stat.	Tatt til orientering.
Fylkeskommunen bør ta initiativ til og spele ei sentral rolle i å samordne interessene som gjeld framtidig arealbruk i sjø.	Tatt til orientering. Sjå drøfting av planbehov.
Strategisk plan for kysten er foreslått vidareført. Utifrå at det er mange av tiltaka i planen som endå ikkje er fullførte, så er det fornuftig og noko Kystrådet vil bidra til. Ein har og ei forventning til at fylkeskommunen oppfyller sine forplikingar og tiltak som er vedteke i planen.	Tatt til orientering.
Nordfjorderådet	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Utviklingsplanen gir etter vårt syn ei tydeleg retning for det nye fylket. Planen er lett å forstå og virkar samlande. Planen er ikkje eit «ferdig, lukka dokument», men er open i formen og inviterer til vidare deltaking, samskaping og samarbeid. Det betyr at planen må sjåast på som ein invitasjon til regionane og kommunane i Vestland til å ta del i og ansvar for utviklinga.	Tatt til orientering.
Vi meiner Vestland fylke treng regionråda/regionane som strategisk samarbeidspartner for å nå dei ambisiøse måla i utviklingsplanen. Vi synst det er ein dårleg start på samarbeidet at medfinansieringa av regionråda er kutta frå budsjettet til Vestland i 2020.	Tatt til orientering.

Nordfjord er ein region utan høgskule og offentlege FoU-miljø. Då er dei vidaregåande skulane heilt avgjerande for regionen si evne til å byggje kompetanse. Det er difor særskilt viktig for Nordfjord å utvikle gode og breie tilbod innanfor vidaregåande skule på alle dei fire skulestadane våre.	Tatt til orientering.
Vi vil må utfordre fylkeskommunen til – på same måte som fylket sjølv utfordrar staten til – å nytte nye digitale moglegheiter til å desentralisere fleire oppgåver og tenester, og legge til rette for at statlege og fylkeskommunale kompetansesarbeidsplassar også innanfor forvaltning kan lokaliserast der kvalifiserte folk bur i heile fylket. Ein kan til dømes vidareutvikle dei vidaregåande skulane som base for fleire oppgåver og arbeidstakarar i Vestland fylkeskommune.	Tatt til orientering. Sjå overordna drøfting.
Nordfjord er komen langt i å utvikle nye, framtidsretta modellar for nærare samarbeid mellom kommunar, NAV, vidaregåande skule og næringsliv om å gi folk skreddarsydd kompetanse tilpassa arbeidslivet sine behov ((jmf t d «Gloppen-modellen»). På dette området ynskjer vi og treng vi eit nært samarbeid med Vestland fylkeskommune, også i rolla som skuleeigar.	Tatt til orientering. Dette må bli vurdert i arbeid med Regional kompetanseplan.
Vi ynskjer å utfordre Vestland på å samarbeide særskilt med Nordfjord i å utvikle ein senterstrategi (jmf pkt 3.2) som er tilpassa vår region sin geografi og demografi – jmf omtale over at senterstrukturen i Nordfjord. Det er viktig at ikkje Vestland laga rein teoretisk «mal» for senterutvikling som skal treast ned over heile fylket. Dette må tilpassast demografi og utfordringar i kvar bu- og arbeidsmarknadsregion – samtidig som måla om levande lokalsamfunn og sterke, attraktive senter står fast.	Tatt til orientering. Dette må bli vurdert i arbeidet med Regional plan for senterstruktur.
Fylkestinget i Sogn og Fjordane vedtok ei ny og oppdatert handelsføresegn med som vart påklaga og sendt til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og vart no i juni 2020 sendt i retur frå KMD til Vestland fylkeskommune. Dermed gjeld framleis dei gamle, utdaterte handelsføresegnene som hindrar utvikling av tettstadane i Nordfjord særskilt. Det er svært viktig for oss at dette raskt vert rydda opp i av Vestland fylkeskommune.	Tatt til orientering. Dette vil vere tema i Regional plan for senterstruktur som startar i 2021.
Vi ynskjer å utfordre Vestland fylke på å samarbeide med Nordfjord om å få til modellar for eit meir framtidsretta og fleksibelt kollektivtilbod i Nordfjord - gjerne bygd på røynsler frå forsøk med bruk av ny teknologi, digitalisering og meir bruk av behovsprøvde/ fleksible ruter andre stader i Vestland.	Tatt til orientering. Dette er tema i Regional transportplan.
Vi er samde i måla om ei langsiktig og balansert arealforvaltning, men opplever i praksis mange døme på krevjande prosessar knytt til arealbruk opp mot fylkeskommunale/ statlege organ. Dette er eit viktig og krevjande tema for mange distriktskommunar, som vi ynskjer å få til betre, meir føreseielege prosessar med opp mot fylkeskommune og regional stat.	Tatt til orientering.
Regionrådet Nordhordland	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Regionrådet meiner at overordna mål og strategiar i planen vil kunne bidra til ei god samfunnsutvikling slik at Vestland fylke kan møte framtidige utfordringar. Regionrådet er nøgd med at Utviklingsplanen legg særleg vekt på berekraftsmål 17 «Samarbeid for å nå mål».	Tatt til orientering.

<p>Utviklingsplanen må leggja til rette for vekst og utvikling i hele fylket og det er særst viktig at planen med tilhøyrande underliggande planar, ikkje har i seg moment som seinare legg direkte eller indirekte uønskte avgrensingar på ei god og framtidretta utvikling i distrikta slik at desse er levedyktige. Det er derfor svært viktig at underliggande planar / temaplanar m.v. også har fokus på og legg til rette for utvikling i distrikta.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Utviklingsplanen har mange gode hovudmål og intensjonar, det same vil underliggande planar få etter kvart. Det er viktig at både Utviklingsplanen og underliggande planar vert tilpassa den økonomiske situasjonen ein er i slik at planane blir mest mogeleg realistiske. Då kan ikkje alt prioriterast, noko må nedprioriterast. Regionrådet saknar at dette vert drøfta i dokumentet.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Regional planstrategi er til for å prioritere planarbeid. Meir konkrete prioriteringar må gjerast gjennom regionale planar, budsjett og handlingsprogram.</p>
<p>«Distrikt» er det me kan sjå nemnt ein gong i Utviklingsplanen, medan region er nemnt mange gonger, men begrepet region vert brukt både om fylket, om ein region i fylket og i betydinga distrikt. Me ber om at Utviklingsplanen definerer dei ulike begrepa slik at planen vert tydeleg og forståeleg.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette vil vere tema i Regional plan for senterstruktur.</p>
<p>Regionrådet meiner at Utviklingsplanen må vera meir forpliktande når det gjeld korleis fylket skal utvikla distrikta. Regionrådet skulle gjerne sett at Utviklingsplanen hadde drøfta korleis ein kan få til eit fylke der fleire offentlege (fylke/stat) arbeidsplassar vart lagt til distrikta.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Kan bli vurdert i oppfølgande planar og vedtak.</p>
<p>Det er – og vil vera ulike utfordringar i Bergen og bynæreområde enn ute i regionane og distrikta i fylket. Regionane og distrikta i Vestland fylke er viktig for utviklinga av Bergensområdet og visa verset, men politikken og det faglege må kunne utøvast ulikt, og kanskje med motsette forteikn i gitte tilfelle. Regionrådet meiner det er viktig at Utviklingsplanen og underliggande planar tar det med seg dette og har ei forståing for at slik må det vera.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Regionrådet ynskjer vidare satsing på fossilfrie bilar også ute i distrikta, men då må fylket vera tydeleg i førarsetet når det gjeld å få plass ladestasjonar. Likeins må fylket vera i førarsetet for få til gode løysingar for innfartsparkering også utanfor regionsentera slik at ein reduserer biltrafikken inn mot regionsenter og vidare inn mot Bergen.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Regionrådet meiner fylket må ha ein tydeleg og prioritert profil når det gjeld satsing på vedlikehald og punktutbetring på fylkesvegar slik at ein får betre og tryggare vegar. Erfaringar frå Nordhordlandspakken er at forholdsvis små investeringar på punktutbetring gir veldig mykje igjen for pengane.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette må bli vurdert i Regional transportplan.</p>

<p>Vidaregåande skular er avgjerande for at regionar og distrikt sikrar seg framtidig kompetanse. Det er derfor særst viktig at fylkeskommunen har ekstra fokus på korleis ein skal oppretthalda og sikra gode vidaregåande skular i distrikta som er tilpassa det næringslivet me har og skal utvikla framover. Då vil fylket sitt mål om relevant opplæring basert på lokale fortrinn kunne oppfyllest. No ser me at nye store skular i Bergen med alle fagliner syg elevane vekk i frå distrikta, og dermed at elevgrunnlag sakte men sikkert forsvinn. Det fører også til ekstra press på kollektiv transporten i Bergensområdet.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Fylkeskommunen må ha ein tett og god dialog med regionråd, kommunar, næringsliv og frivillige organisasjonar når det gjeld utvikling av nye temaplanar for fylket. Det er veldig mykje både fag- og plankompetanse ute i kommunane. Oppgåver og utfordringar knytt til dei ulike plantema må løysast i samarbeid og i eit overordna perspektiv.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Regionreforma skal sikra vekstkraft og fylkeskommunen har fått sterkare rolle som samfunnsutviklar. Skal dette lukkast, må ein sørgja for god tilgang og nok kapasitet på samfunnskritisk infrastruktur som kraftforsyning, fiber-/teleforysning, og samferdsle.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Paradokset er at Vestland fylke er den største kraftprodusenten, men me har eit linenett som gjera at me ikkje får utvikla eit framtidretta næringsliv. Dette vil gje oss store tap av framtidige arbeidsplassar og verdiskaping. Regionrådet viser til den pågåande prosessen som no har sett kraftforsyningskapasiteten på dagsorden, og er me er nøgd med den rolla Vestland fylkeskommune har tatt. Regionrådet ber også om at dette vert eit tydeleg tema i Utviklingsplanen.</p>	<p>Tatt til orientering.</p> <p>Dette vil kunne vere tema i Regional klimaplan.</p>
<p>Vindkraft ikkje nemnt i Utviklingsplanen utover at plan til Sogn og fjordane frå 2011 er lista. Regionrådet saknar at fylkeskommunen i Utviklingsplanen seier noko om si haldning til vindkraft.</p>	<p>Tatt delvis til følgje.</p> <p>Det er ikkje tenleg at ei overordna utviklingsplan konkret tek stilling til vindkraft. Det vert likevel rådd til å utarbeide ein ny regional plan for fornybar energi.</p> <p>Sjå overordna drøfting av planbehov.</p>
<p>Regionrådet meiner at Nordhordland Unesco biosfæreområde vil vera ein naturleg strategisk samarbeidspartnar for Vestland fylke for å nå måla i Utviklingsplanen. Strategidokumentet til biosfæreområdet, som no er på høyring, er eit dokument som set ressurs- og kunnskapsbasert berekraftig utvikling i høgsetet for framtida i Nordhordland.</p>	<p>Tatt til orientering.</p>
<p>Planprogrammet må inkludera et strategisk grunnlag for Vestland som beskriver sannsynlege økonomiske scenarior framover som kan nyttast som underlag i planarbeidet. Scenarioranalysen må føreliggja hausten</p>	<p>Tatt til orientering.</p>

2020 og bli oppdatert jamleg i planperioden. Den siste tida viser også at raske og lite forutsigbare endringar kan koma som gir behov for oppdatering med nye scenario.	
Regionrådet stiller spørsmål til om Utviklingsplanen tar nok i seg digitalisering. T.d. går det an å skapa arbeidsplassar ute i distrikta. innovasjon og digitale løysingar kan bidra til utvikling av saumlause reiser og behovsstyrt kapasitet i distrikta, men og internt i byane der dei trafikale problema er størst. Det går an å skapa HUBar ute i regionsentera, alle treng ikkje setja seg i bilen eller på bussen for å jobba på eit kontor midt inne i Bergen.	Tatt til orientering.
Regionrådet meiner at de gjennomgripande og voldsame endringane me no har i verdsøkonomien, herunder COVID 19 utfordringane og scenario med vedvarande låg oljepris, må reflekterast i Utviklingsplanen og underliggende temaplanar.	Tatt til orientering. Dette må bli følgt opp i aktuelle planprosessar.
Samarbeidsrådet for Sunnhordland	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Samarbeidsrådet for Sunnhordland oppfattar planen som oversiktleg og den gjer ei tydeleg strategisk retning for Vestland, men me stiller spørsmål til korleis arbeidet med å dokumentere at dei strategiske måla vert nådd, skal gjennomførast. Kva verktøy/indikatorsystem skal nyttas?	Tatt til orientering.
For å bygge ein attraktiv og levedyktig region, så er det svært viktig for Samarbeidsrådet for Sunnhordland, at kompetanse og arbeidsmarknad/statlege arbeidsplassar får eit auka fokus. I tillegg bør innovasjon og infrastruktur ha ei høg prioritering, som er primissgivande for å utvikla ein grøn framtidretta region. Jmf. Utviklingsplanen mål 1 punkt 1.2 og 1.3, samt mål 2 punkt 2.2.	Tatt til orientering.
Sogn regionråd	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Sogn regionråd meiner utviklingsplanen gjev ei strategisk retning for Vestland. Mål og strategiar i planen svarer på viktige utfordringar for fylket og regionane.	Tatt til orientering.
Vi støttar fylkeskommunen sitt mål om å vera leiande verdiskapingsfylket og pådrivar for desentralisering. Det må skapast nye og fleire arbeidsplassar i Vestland. Utviklinga må kome alle delar av Vestland til gode.	Tatt til orientering.

Det trengst ein aktiv regional og nasjonal industripolitikk. Vi oppmodar om at Industristrategien for Sogn og Fjordane 2016–2025 blir ein del av planen for innovasjon og næringsutvikling, slik at denne blir å gjelde for heile nye Vestland fylke.	Tatt til orientering. Sjå drøfting av planbehov.
Lokalisering av statlege og fylkeskommunale arbeidsplassar påverkar den regionale balansen. Vestland treng sterke bu- og arbeidsmarknadsregionar for å vera attraktive for busetjing og for etablering av verksemder. Fylkeskommunen har ei viktig rolle for å få til balanse mellom by og distrikt. Digitaliseringa gir moglegheiter som bør utnyttast enno meir for å nå målet om desentralisering.	Tatt til orientering. Sjå overordna drøfting.
Vi har ikkje merknader til dei regionale planane som fylkeskommunen ønskjer å prioritera. Utifrå rådet sine satsingsområde er vi særleg opptekne av desse planane: Innovasjon og næringsutvikling, transport, kompetanse, senterstruktur og klima.	Tatt til orientering.
Sogn regionråd meiner at planane ikkje må gjerast meir omfattande enn nødvendig. Arbeidet med dei ulike planane bør samordnast på tvers av fag og sektorar og i dialog og samskaping med regionar og kommunar.	Tatt til orientering.
Kvam næringsråd	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Planframlegget har mange fine målsettingar og som ein overordna plan kan den heller ikkje ha for mange konkrete tiltak, men den kunne i større grad peika på dei sektorar der det størst sjanse for å få ny vekst og utvikling. Det som då først peikar seg ut er energiproduksjon og næringar som utnyttar denne, akvakultur og reiseliv.	Tatt til orientering. Dette er tema i Regional plan for næring og innovasjon.
Når tidsperspektivet i planen berre er fram til 2024, vil framleis olje- og gassnæringa vera ei svært viktig næring i Vestland fylke målt i arbeidsplassar og verdiskaping. På lengre sikt må her skje ei omstilling mot fossilfri energiproduksjon på sjø og land. Den energien som vert produsert her lokalt må også i størst mogeleg grad skapa arbeidsplassar i heile fylket. Smelteverksindustrien har skapt hjørnesteinsbedrifter på grunnlag av lokal kraft og no kan datasenter, landbasert fiskeoppdrett og produksjon av flytande hydrogen gje nye arbeidsplassar. No manglar kapasitet på det overordna kraftlinjenettet for at vi kan få dette til.	Tatt til orientering.
God planlegging i politiske organ bør forankrast i kontakt med den delen av samfunnet og næringslivet som desse planane omhandlar. Dette gjeld i særleg grad sektor- og temaplanar som har meir konkrete målsettingar og styringssignal.	
Kvinherad Næringservice	
Innspel	Merknad/Oppfølging

Regionane i Vestland fylke har svært ulikt næringsgrunnlag og næringsstruktur. Vi ser det som viktig at dette blir lagt til grunn i planprosessen.	Tatt til orientering.
Det trengs ein analyse over bransjer og næringar i heile fylket. Ein slik analyse vil vere til hjelp for endringar ein kan møte i planperioden og gjere vidare langsiktig arbeid meir målretta.	Tatt til orientering. Relaterte analyser vert gjort i arbeidet med Regional plan for næring og innovasjon.
Utvikling av ulike bransjar i regionen vil gjere det meir attraktivt å bu og jobbe i distriktet. Eit fleirfoldig arbeidsmarked vil gjere det meir attraktivt å søkje seg arbeid i distrikta.	Tatt til orientering.
Det er viktig å legge til rette for større bu- og arbeidsregionar.	Tatt til orientering.
Ein god plan for eit desentralisert utdanningstilbod med fokus på kompetanseheving, høgare utdanning og etterspurde grunntutdanningar.	Tatt til orientering.
Viktig at andre regionale planar vert samordna med Utviklingsplanen.	Tatt til orientering.
Samhandling mellom kommunar, fylket og næringsorganisasjonar. Ein treng konkrete arenaer og møteplassar for samhandling i fylket.	Tatt til orientering.
Kvinnherad er ei stor kraftkommune og vi er oppteken av å ha og få tilgjengeleg kraft i straumnett for vidareutvikling av industrien i retning av grøn industri. Dette er viktig for realisering av planar vi har innan produksjon av grøn hydrogen, biogassanlegg, datalagring m.m.	Tatt til orientering.
Måløy Vekst AS	
Innspel	Merknad/Oppfølging
I all hovudsak støttar vi utfordringsbiletet og dei overordna måla som ein legg til grunn i planen. Vi saknar likevel litt meir tydelege formuleringar, satsingar og strategiar for å nå dei overordna måla.	Tatt til orientering.
For eksempel saknar vi tydelege formuleringar om kysten og kystnæringane si rolle i å nå dei strategiske måla i utviklingsplanen. Fylkeskommunen må ha eit medvite forhold til at om ein skal oppnå dei overordna måla, så spelar kysten, kystkommunane og kystnæringane ei heilt avgjerande rolle. Dette bør difor innarbeidast i planen.	Tatt til orientering.
Infrastrukturen langs kysten er generelt sett i betydeleg dårlegare stand enn elles, og den er i all hovudsak fylkeskommunal. Fylkeskommunen har difor både eit særleg ansvar, men og ein stor mulighet, i å satse på utvikling og vekst i kystkommunane i åra framover.	Tatt til orientering.

Vi er veldig glad for at Vestland fylkeskommune vel å satse så sterkt på smarte byar og samfunn i utviklingsplanen. Å ta i bruk nye digitale verktøy og innovative løysingar vil bidra til å løyse mange av dei utfordringane vi som samfunn står ovanfor, spesielt i Vestland.	Tatt til orientering.
Vi vil og peike på at Vestland har høve til å ta ein nasjonal og internasjonal posisjon i utviklinga av framtidens måte å organisere samfunnet på. Hittil har dei største satsingane og innovasjonane naturleg nok vore i dei store byane, men Vestland har eit unikt høve til og å synleggjere og implementere mange av desse løysingane i mindre skala i våre mange små og mellomstore tettstader/byar i Vestland. Skalerbare løysingar som kan nyttast uavhengig av størrelse og befolkningstetthet vil kunne bidra til å nå mange av måla i utviklingsplanen, men vil og resultere i at næringslivet vil få meir innovasjon, vekst og eksport av «vestlandske» løysingar ut i resten av verda.	Tatt til orientering.
Utviklingsplanen legg opp til ein revisjon av regional plan for senterstruktur, men dette arbeidet skal ikkje startast opp før i 2021. Ny plan må i tillegg tydeleg definere regionale senter innanfor dei definerte Bu- og arbeidsregionane som TØI har foreslått, og tydelege mål og handlingar om korleis desse skal utvikle seg og kva dei skal være for regionen.	Tatt til orientering. Må vurderast i oppfølgande planarbeid.
Strategisk plan for kysten er foreslått vidareført. Utifrå at ein ikkje skikkelig har kommet i gang med planen, så er det fornuftig. Ein har og ei forventning til at fylkeskommunen oppfyller sine forpliktingar og tiltak som er vedteke i planen, for eksempel «Realisere regional transportplan med handlingsprogram 2018-2021, for kystveg, hamner, gods og persontransport på sjø og breibandsatsing.» og «Behovsavklaring på marinbiologisk kartlegging, og lage handlingsprogram for gjennomføring».	Tatt til orientering.
Næringsalliansen	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Vi er nøgde med at Vestland fylkeskommune så tydeleg legg FNs 17 bærekraftsmål til grunn, og særleg mål nr 17: Samarbeid for å nå måla. Skal Vestland legge til rette for auka verdiskaping og ei grøn omstilling, krevst det eit styrka samarbeid mellom privat og offentlig sektor og mellom ulike offentlege forvaltningsnivå og sektorstyresmakter.	Tatt til orientering.
Det er heilt avgjerande at næringslivet i heile fylket får gode rammevilkår til å skape verdiar og arbeidsplassar.	Tatt til orientering.
Vi vil be om at Vestland fylkeskommune legg til rette for større bu- og arbeidsregionar, særleg kring dei større bysentra. Det vil vere eit svært viktig verkemiddel for å gjere Vestland til eit attraktivt fylke å bu og arbeide i, ikkje minst for unge menneske med god kompetanse.	Tatt til orientering.
I plantema kan det gjerast tydelegare at regionar og kommunar i Vestland har til dels svært ulik næringsstruktur. Det er korkje ønskjeleg eller mogleg at alle utviklar seg likt. Ein må byggje på dei fortrinna og spisskompetansen som finst i ulike delar av fylket.	Tatt til orientering. Dette vil følgjast opp i Regional plan for næring og innovasjon.

Næringsalliansen meiner det er positivt at fylkeskommunen brukar rolla som offentleg innkjøpar til å redusere klimautslepp, mellom anna gjennom elektrifisering av ferjeflåten. Her er det sett ein standard å byggje vidare på, men det er avgjerande at sentrale styresmakter løyver pengar til denne delen av det grønne skiftet.	Tatt til orientering.
Vestland må óg ta ei rolle i karbonfangst og -lagring og vere ein aktiv pådrivar for at denne utviklinga skjer i vårt fylke, der vi har alle føresetnader for å utvikle lagrings- og etterbrukdelen til å skape nye næringskjeder (blå hydrogen, ammoniakk mm).	Tatt til orientering.
Næringsalliansen vil dessutan gje full tilslutnad til ambisjonane om å bygge opp eit elflytilbod på det fylkeskommunale kortbanenettet.	Tatt til orientering.
Vi stiller spørsmål ved fleire av delstrategiane under dette målet. Vi meiner det kan vere rett å medverke til utvikling og vekst i kommunar som er «prega av svak næringsutvikling, fråflytting og skeiv aldersfordeling». Vi ser det derimot ikkje som ei fylkeskommunal oppgåve å «sikre ei samfunnsutvikling som utjamnar ulikskap». Kommunar og regionar i Vestland må få lov til å konkurrere om å vere attraktive for innbyggjarar og næringsliv. Ein bør difor vere varsam med å peike på kvar vekst skal tillatast og ikkje.	Tatt til følgje. Utviklingsplanen har som mål å legge til rette for vekst i heile fylket, men ikkje at alle stader skal bli like. Ulikskap er her retta mot <i>sosial</i> ulikskap. Dette bør presiserast.
Næringsalliansen ser det som svært viktig at eit desentralisert utdanningstilbod vert oppretthalde og utvikla, slik at det i størst mogleg grad svarar på dei behova som gjer seg gjeldande i næringslivet.	Tatt til orientering.
Regional plan for kompetanse, som skal reviderast i 2021, mellom dei aller viktigaste planane som Utviklingsplan for Vestland peikar fram mot. Vi føreset at dette planarbeidet vert utført i nært samarbeid med næringsorganisasjonane. Næringsalliansen meiner óg det er rett at å starte arbeidet med Temaplan for opplæringssektoren i Vestland (mål og strategiplan) og ser fram til å medverke i den prosessen.	Tatt til orientering.
Vestland er eit stort industri- og energifylke. Det vil vere rett å sjå dette i éin samanheng. Vi oppmodar difor til at Industristrategi for Sogn og Fjordane 2016-2025 blir revidert og oppgradert, slik at han vert gjeldande for heile fylket.	Tatt til orientering. Dette er tema i Regional plan for næring og innovasjon.

Vi ser ikkje same nytten i Regional plan for senterstruktur, som skal reviderast i 2021. Vi trur ikkje Vestland fylkeskommune skal hindre ei bærekraftig, positiv utvikling i kommunar som opplever dette. Vi meiner óg at kommunane veit betre enn fylkeskommunen korleis areala skal planleggast. Det kommunale sjølvstyret er ein viktig reiskap for å byggje attraktive lokalsamfunn. Dette må vernast om, medan ein stimulerer til utvikling der dette trengst.	Tatt til orientering. Intensjonen med ein Regional plan sfor senterstruktur er <i>ikkje</i> å hindre, men å legge til rette for ei berekraftig utvikling i heile fylket.
Vi ber om at ein prøver å finne gode metodar for å etterprøve om måla i planen vert nådd. Det er viktig at Vestland fylkeskommune inkluderer og er i tett dialog med kommunane og næringsorganisasjonane også i det vidare arbeidet.	Tatt til orientering.
Stord næringsråd	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Regionane og kommunane i Vestland fylke har svært ulik næringsstruktur. Dette må bli hensyntatt i plantema – ikkje eit poeng at alle skal utvikle seg likt. Fordeling av offentlege regionale arbeidsplassar i heile fylket er viktig for å skape næringsstrukturar med mangfald.	Tatt til orientering. Det er ikkje intensjonen at alle regionar skal utvikle seg likt. Differensiering vil vere tema i oppfølgande regionale planar.
Må få ein grundig analyse over bransjar og næringar i heile fylket. Kva gjer sysselsetting, ringverknader, inntening i form av skattar og avgifter lokalt og nasjonalt. Overordna planar må vera dynamiske nok til å fange opp brå og store endringar som me no møter. Utvikle ein strategisk handlingsmodell som tar høgde for ulike utviklingssenario.	Tatt til orientering. Dette er aktuelle problemstillingar i Regional plan for næring og innovasjon.
Legge til rette for større bu- og arbeidsregionar.	Tatt til orientering.
Desentralisert næringsliv krev desentralisert utdanningstilbod. Ha stor merksemd på kompetanse og utdanning. Høgare utdanning og forskning lokalt og regionalt.	Tatt til orientering.
Viktig at andre regionale planar vert samordna med Utviklingsplanen	Tatt til orientering.
Viktig at kommunane i Sunnhordland er i tett dialog og samarbeid med Vestland fylke.	Tatt til orientering.
Avinor	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Ingen merknader.	Tatt til orientering.
Bremnes Seashore	
Innspel	Merknad/Oppfølging

Bremnes Seashore er nøgd med at Vestland fylkeskommune set mål om å vera det leiande verdiskapingsfylket i landet, basert på naturgjevne føresetnader og sterke teknologi- og kompetansemiljø. Me er samde med at omstillinga til nullutsleppsamfunnet bidrar til å styrke konkurransekrafta til Vestland, og meiner sirkulær- og bioøkonomi kan bidra til betre ressursutnytting og energieffektivisering.	Tatt til orientering.
Fylkeskommunal og kommunal planlegging er viktig for å sikre det langsiktige arealbehovet til fiskeri- og havbruksnæringane, samstundes som andre samfunns- og miljøinteresser blir ivaretekne.	Tatt til orientering.
Regional plan for næringsutvikling og innovasjon bør skildra næringslivet sine behov som skal løysast i andre regionale planar, og næringsplanen bør difor leggja føringar for dei andre planane. Dette gjeld særskilt regional transportplan og regional plan for kompetanse. Det bør i tillegg vera sterk samsvar mellom næringsplanen og regional klimaplan.	Tatt til orientering. Regionale planar skal alltid bli sett i samanheng, og alle skal bidra til å nå mål i Utviklingsplanen.
Det er viktig for oppdrettsnæringa at Fylkeskommunen tek ei aktiv rolle, både ved å leggja til rette for berekraftig akvakultur i eige planverk og ved å følgje opp at næringa sine interesser blir ivaretekne i kommunal planlegging.	Tatt til orientering.
Oppdrettsnæringa gir desentraliserte kompetansearbeidsplassar i kystkommunane, og styrkar grunnlaget for mange mindre lokalsamfunn i Vestland fylke.	Tatt til orientering.
Bremnes Seashore meiner utviklingsplanen kan leggja større vekt på Vestland som leiande matprodusent. Land- og havbruket i fylket produserer og sel kvalitetsprodukt til heile verda. Me meiner det er viktig at mest mogleg av verdiskapinga frå sjømatnæringa skal skje i Noreg, og dette krev at me foredlar varene før dei blir sendt ut av landet.	Tatt til orientering. Lokal matproduksjon er løfta fleire stader i planen.
Oppdrettslaks har låge klimagassutslepp samanlikna med andre formar for matproduksjon, og ved å spela på gjennomstrømming av kystvatn i merdane reduserer me energibruken i produksjonen. Det er likevel viktig å redusere klimagassutsleppa	Tatt til orientering.
For å utvikla oss treng me tilgang på kompetente medarbeidarar. Dette krev ikkje berre at me er ein attraktiv arbeidsgjevar, men òg at det er attraktivt for familiar å bu i dei lokalsamfunna me har drifta vår. Fylkeskommunen si rolle innan samordna areal- og transportplanlegging og samfunnsplanlegging er difor avgjerande for næringsutviklinga i fylket. Attraktive lokalsamfunn og -senter, effektiv transport og kommunikasjon og spennande kultur- og fritidsaktivitetar styrkar attraktiviteten til mindre lokalsamfunn.	Tatt til orientering. Dette vil vere tema i Regional plan for senterstruktur.

Vestland fylkeskommune har ansvar for den vidaregåande opplæringa, og må sikra desentralisert vidaregåande skuletilbod av høg kvalitet – tett knytt til det lokale næringslivet og lokale fortrinn. Gode vidaregåande skular er ein grunnstein i attraktive lokalsamfunn.	Tatt til orientering.
Fylkeskommunen kan styrke oppdrettsnæringa ved å vera pådrivar for effektiv digital og fysisk infrastruktur, som maritime botnkartleggingar, breiband, hamner, farleier og vegar.	Tatt til orientering.
Maskinentreprenørenes forbund	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Auke samarbeidet i ulike prosessar med bransjeorganisasjonar og næringslivet.	Tatt til orientering.
Sikre eit robust nærings- og arbeidsliv blant anna gjennom auka rammer til å ta igjen vedlikehalds-etterslepet på fylkesvegane som igjen er med på gje kostnadseffektive transportkorridorar for andre verdiskapande nærings- og arbeidsliv i heile fylket.	Tatt til orientering.
Samarbeide tettare med næringslivet som bidreg til å styrke konkurransekrafta og dei mest verdiskapande tiltaka for omstilling til nullutsléppsamfunnet.	Tatt til orientering.
Kunnskap og kompetanse er avgjerande for både å behalde og auka verdiskaping og konkurransekrafta til bygg og anleggsnæringa i fylket. Dette kan gjerast med auka satsing på skuleplassar innan Vg2 og gjennom eit godt tilrettelagt fagskule og ingeniørskuletilbod.	Tatt til orientering.
Klima og miljørassatsinga må utvikle ein felles plattform basert på ein felles forståing for utfordringane og korleis dei kan løysast – i fellesskap og ikkje kvar for seg (stat-fylkeskommune- kommunar-næringsliv).	Tatt til orientering.
MEF oppfordrar fylkeskommunen til å fokusere meir på karbonavtrykket knytt til anleggsprosjekta, ikkje kun klimagassutsleppa som skjer på anleggsplassen. Dette inneber å vere bevisst kva for produkt som inngår i prosjekta. Vi meiner klimaarbeidet mister legitimitet i bransjen dersom, i eit tenkt tilfelle, fossilfrie prosjekter blir gjennomført basert på import av stein f.eks. frå Asia.	Tatt til orientering. Klimanøytrale anleggsplassar blir truleg eit deltema i Regional transportplan.
Det er av stor betydning – både for klima og prosjektøkonomien – at ein i fellesskap klarer å få ned massevolumet som transporterast. For massar ikkje kan brukast på det aktuelle prosjekt og som må fraktast over lange avstandar bidreg til klimagassutslepp, vegslitasje, reduserer trafikksikkerheita og påverkar økonomien i prosjekta både for oppdragsgivar og leverandør.	Tatt til orientering.
Klimaendringane som gjev auka risiko for flaum og rasfare vil utan auka satsing gjennom statlege løyvingar ha ein negativ innverknad på både framkome og trafiktryggleiken på det eksisterande vegnettet.	Tatt til orientering.

Koronapandemien har vist oss at god digital infrastruktur er avgjerande for alle samfunnsdelar skal fungere om «landet stenger ned». Det er derfor avgjerande at utbygginga av digital infrastruktur i kommunar som ligg mindre sentralt til blir prioritert.	Tatt til orientering.
God digital infrastruktur, auka digitale ferdigheiter og digitale tenestetilbod gjev grunnlag for eit konkurransekraftig, og verdiskapande nærings- og arbeidsliv i fylket.	Tatt til orientering.
Bergen vil saman med andre større regionale stader i fylket vere ei viktig drivkraft for utviklinga av heile fylket. Særdeles viktig med eit balansert samarbeide på ulike områder.	Tatt til orientering.
Kunnskap og kompetanse er avgjerande for både å behalde og auka verdiskaping og konkurransekrafta i ulike delar av fylket	Tatt til orientering.
Relevant opplæring basert på lokale fortrinn er ein styrke for kompetanse og kunnskap i Vestland.	Tatt til orientering.
Styrke samarbeidet mellom næringsliv, fylket, opplærings- og utdanningsinstitusjonane.	Tatt til orientering.
Privatperson Hallstein Aadland	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Aksen fra Åsane sentrale delar til Hjeltestad må vera ein samanhengande by. Det er heilt naturleg at dette arealet vert berekraft i eit byområde. Aktivt landskap for landbruk må vera nord og sør for denne aksen. Flyplassen må gradvis nedbyggast og fylket må satsa på tog i form av bybane og lokaltog, dette er einaste bærekraftige kollektiv transport for framtida. Dersom fylket skal ha elektriske småfly /bilar som fyk, må det byggast lokal flystripe til dømes på Radøy eller på Haukås.	Tatt til orientering.
Privatperson Helge Stumpf Titland	
Innspel	Merknad/Oppfølging
Vestland fylkeskommune skal kreve stopp i all bygging av vindkraft til lovgiving og konsesjonsregler er endret. Der det gis konsesjon til bygging av vindindustri skal plan og bygningsloven gjelde. Hensyn til natur og dyreliv skal vektlegges. Det skal kreves garanti til opprydding og tilbakeføring av naturinngrep FØR igangsetting av prosjekt. I den forbindelse skal alt av utstyr og oljer veies før det tas inn i byggeområdet, og det samme når dette skal ut av området. Dette for å ha kontroll på hvor mye som kan ligge tilbake i landskapet av mikroplast og oljer.	Tatt til orientering. Det vert rådd til å utarbeide ein ny regional plan for fornybar energi.
Fylkeskommunen skal prioritere rassikring og utbedring av eksisterende vegar, og ny stamveg Arna – Voss, fremfor Hordfast.	Tatt til orientering.